

Агуулгын жагсаалт:

1. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БАТЛАГДСАН АРГАЗҮЙ, АРГАЧЛАЛ.....	3
1.1.Үндэслэл	3
1.2.Байгаль орчны нөлөөлийн үнэлгээний шаардлагыг хангаж биелүүлсэн байдал.....	4
2.ХАЯГДАЛ ӨНГӨТ МЕТАЛЛ ДАХИН БОЛОВСРУУЛАХ ҮЙЛДВЭРИЙН ТАНИЛЦУУЛГА	6
2.1.Үйлдвэрийн бүтэц зохион байгуулалт.....	8
2.2.Төслийн хүчин чадал.....	12
2.3.Борлуултын орлого	12
2.4.Ажиллах хүч	12
2.4.1.Төслийн технологи, тээвэрлэлт, тоног төхөөрөмж.....	12
2.5.“Цэлмэг хөх овоо”ХХК-ийн хаягдал өнгөт металл дахин боловсруулах технологи.....	15
2.6.Түүхий эд, эцсийн бүтээгдэхүүн ба экспорт	16
2.6.1.Түүхий эдийн татан авалт.....	16
2.6.2.Эцсийн бүтээгдэхүүн ба экспорт	18
3.ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖИЖ БАЙГАА ГАЗАР НУТГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА.....	21
3.1.Төсөл хэрэгжих газар нутгийн төлөв байдал газар зүйн онцлог	21
3.2.Төслийн байршил:	21
3.3.Нийгэм эдийн засгийн төлөв байдал.....	3
3.4.Дэд бүтэц:	5
4.ТӨСЛИЙН ҮНДСЭН БА БОЛЗОШГУЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ .6	
4.1.Төслийн товч мэдээлэл:	6
4.2.Төслийн гол болон болзошгүй нөлөөлөл:	6
4.3.Сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах арга хэмжээний талаар:	8
5.“ХАЯГДАЛ ӨНГӨТ МЕТАЛЛ ДАХИН БОЛОВСРУУЛАХ ҮЙЛДВЭР” ТӨСЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ ТҮҮНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ	10
Хүснэгт 6. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН 1 ЖИЛИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ”-НИЙ НЭГДСЭН ДҮН.....	10
6.Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	11
6.1. АГААРЫН ЧАНАРТ ҮЗҮҮЛЭХ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛӨЛ, ТҮҮНИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭ	12
6.1.2.ӨСЛӨӨС АГААРЫН ЧАНАРТ ҮЗҮҮЛЭХ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	14
6.2. ГАЗРЫН ГАДАРГА, ХӨРСӨН БҮРХЭВЧИД ҮЗҮҮЛЭХ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛӨЛ, ТҮҮНИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭ	17
6.2.2.ГАЗРЫН ГАДАРГА, ХӨРСӨН БҮРХЭВЧИД ҮЗҮҮЛЭХ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	19
7. ОРЧНЫ ТОХИЖИЛТ, ЦЭЦЭРЛЭГЖҮҮЛЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	25
7.1.“Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд мод тарих	25
8.ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	26
9.НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	27
10. ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	27
10.1.Хаягдал өнгөт металл дахин боловсруулах үйлдвэрийн хог хаягдал.....	27
10.2.ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	32
11.ХАЯГДАЛ ӨНГӨТ МЕТАЛЛ ДАХИН БОЛОВСРУУЛАХ ҮЙЛДВЭРИЙН ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨРИЙН АРГАЧЛАЛ, АРГА ЗҮЙ.....	32

10.2.Орчны хяналт, шинжилгээний хөтөлбөрийн зардал	35
10.3.Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн хуваарь	35
11.2024 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	38
11.1.Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	38
12.2024 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙГ НӨЛӨӨЛЛИЙН БҮСИЙН ОРШИН СУУГЧДАД ТАЙЛАГНАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	40
12.1.Оролцогч талуудад тайлагнах хуваарь	40

1. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БАТЛАГДСАН АРГАЗҮЙ, АРГАЧЛАЛ

1.1. Үндэслэл

БОМТ-г боловсруулахдаа 2019 оны 10-р сарын 29-ний өдөр шинэчлэгдэн батлагдсан Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын А/618 тоот тушаалын хавсралт Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах тайлагнах журмыг удирдлага болгов.

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ нь БАЙГАЛЬ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ, ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨРӨӨС бүрдэнэ. Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөнд байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээгээр тогтоосон сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах, арилгах арга хэмжээ нөхөн сэргээлт хийх, тэдгээрийг хэрэгжүүлэх хугацаа, шаардагдах зардлыг тусгасан. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт төслийн үйл ажиллагаанаас байгаль орчинд үзүүлж болзошгүй сөрөг нөлөөллийг хянах, шинжилгээ хийх, үр дүнг тайлагнах, түүний хэрэгжүүлэх арга зүй, хугацаа, давтамж, шаардагдах зардлыг тусгасан.

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн үр дүнгийн жил бүрийн тайланг 2024 оны 12-р сарын 01-ний дотор Нийслэлийн Байгаль Орчны Газарт ирүүлж, орон нутгийн засаг захиргааны байгууллага, нутгийн оршин суугчдад танилцуулж, тэднээр хэлэлцүүлэх ажлыг журмын дагуу зохион байгуулах шаардлагатай.

1.2. Байгаль орчны нөлөөлийн үнэлгээний шаардлагыг хангаж биелүүлсэн байдал

Төслийн нэр:	<ul style="list-style-type: none"> “Хаягдал өнгөт металл дахин боловсруулах үйлдвэр”-ийн төсөл
Ерөнхий үнэлгээний дүгнэлт	<ul style="list-style-type: none"> БОАЖЯ-ны 2022 онд 05 сарын 22-ны өдрийн 13/2637 тоот ерөнхий үнэлгээний дүгнэлт
Техник-эдийн засгийн үндэслэл, зураг төсөл	<ul style="list-style-type: none"> УУХҮЯам, АМГТГ, Эрдэс баялгийн мэргэжлийн зөвлөлийн 2023.06.16 өдрийн БҮ-2023-2-01 тоот ТЭЗҮ батлуулсан дүгнэлттэй. “Болд архитект” ХХК-ийн зураг төсөлтэй.
ЗД санал, Иргэдийн нийтийн оролцоо:	<ul style="list-style-type: none"> БЗД-ийн 11-р хорооны Иргэдийн Нийтийн Хурлын 2019 оны 03 сарын 22-ны өдрийн 65 тоот албан бичиг (600 гаруй иргэдээс санал авч 75% дэмжсэн) БЗД-ийн 11-р хорооны Засаг даргын 2023 оны 09 сарын 20-ны өдрийн дэмжих санал бүхий 175 тоот албан бичиг БЗД-ийн ИТХ-ын ажлын албаны санал 2023 оны 09 сарын 20-ны өдрийн 2/236 тоот албан бичиг
Усны боломжит нөөцийн дүгнэлт:	<ul style="list-style-type: none"> ЗГХА “Усны газар”-ын 2022 оны 10 сарын 20-ны өдрийн 282 дугаар бүхий “Ус ашиглах боломжит нөөцийн дүгнэлт”-д усны нөөцийн хэмжээ хүрэлцээтэй гэсэн байна. Өөрийн эзэмшлийн гүний худагтай. Худгийн ундарга 2.8 л/сек.
Ойн сан, усны сан бүхий газрын хамгаалалтын бүстэй давхцалтай эсэх:	<ul style="list-style-type: none"> Ойн сан, усны сан бүхий газрын хамгаалалтын бүстэй давхцалгүйг тодорхойлсон БОАЖЯ, ХБОБНУГазрын 2022.10.8 өдрийн 06/6082 тоот лавлагаатай.
НИТХ-ын 50 дугаар тогтоолоор батлагдсан хамгаалалтын бүстэй давхцсан эсэх	<ul style="list-style-type: none"> НИТХ-ын 50 дугаар тогтоолоор батлагдсан хамгаалалтын бүстэй давхцалгүй. Туул голын сав газрын захиргааны 2019 оны 02 сарын 02-ны өдрийн 05/31 тоот лавлагаа
Мэргэжлийн хяналтын ажлын байрны дүгнэлт:	<ul style="list-style-type: none"> 2013 оны 06 сарын 18 өдрийн 28-03-205/584 тоот дүгнэлт
Газар эзэмших гэрчилгээ	<ul style="list-style-type: none"> Дүүргийн Засаг даргын 2018 оны 11 сарын 02-ны өдрийн А/647 тоот захирамжаар Баянзүрх дүүргийн 11-р хорооны нутагт “Үйлдвэрлэлийн барилга байгууламж, бусад газрын зориулалтаар олгосон 7794.0 м/кв газрыг эзэмших эрхийн гэрчилгээ
Хүхрийн хүчил нийлүүлэх гэрээ	<ul style="list-style-type: none"> “Эрдмин” ХХК-тай байгуулсан 2019 оны 07 сарын 22-ны өдрийн 03 тоот “Хүхрийн хүчил нийлүүлэх гэрээ”

<i>Аюултай хог хаягдлын гэрээ</i>	<ul style="list-style-type: none">■ “Цэцүүх трейд” ХХК-тай байгуулсан 2021 оны 05 сарын 29-ны өдрийн 19/08 тоот “Химийн бодисын сав баглаа устгах гэрээ”
<i>Байгаль орчны аудитын дүгнэлт:</i>	<ul style="list-style-type: none">■ Төсөл хэрэгжиж байх хугацаанд “Байгаль орчныг хамгаалах тухай” хуулийн 10¹ дүгээр зүйлийн 10^{1.1} дэх хэсгийн дагуу байгаль орчны аудит хийлгээгүй байна. Иймд байгаль орчны аудитын дүгнэлт хийлгэх шаардлагатай.

2.Хаягдал өнгөт металл дахин боловсруулах үйлдвэрийн танилцуулга

Төслийн ерөнхий мэдээлэл.

Төслийн нэр:

- “Хаягдал өнгөт металл дахин боловсруулах үйлдвэр”-ийн төсөл

Төсөл хэрэгжүүлэгч аж ахуйн нэгж, байгууллагын нэр:

- “Цэлмэг хөх овоо” ХХК
 - Улсын бүртгэлийн дугаар: 9011192008
 - Регистрийн дугаар: 5296854

Аж ахуй нэгжийн албан ёсны хаяг, утас

- Баянзүрх дүүрэг, 7-р хороо, 15-р хороолол, 40 м-3 тоот байр
- Холбоо барих: 976-88703355

Үйл ажиллагааны чиглэл

- “Хаягдал өнгөт металл дахин боловсруулах үйлдвэр”

Төслийн үндэслэл

- Байгаль орчинд сөрөг нөлөө ихтэй хаягдал аккумуляторын хар тугалгыг дахин боловсруулалт хийх замаар үйлдвэрлэлийн хэрэгцээт бүтээгдэхүүн болгох, ажлын байр бий болгох, татварын орлогыг нэмэгдүүлэх зорилгоор БНХАУ-ын сүүлийн үеийн өндөр бүтээмж бүхий цогц үйлдвэрлэлийг 2014 онд манай компани ашиглалтанд оруулж байна.

Төслийн зорилго

- Төслийн зорилго нь хар тугалгын үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх, нэмүү өртөг шингэсэн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх, дотоодын хэрэгцээг хангах, экспортын чиг баримжаатай бүтээгдэхүүний урсгалыг нэмэгдүүлэх, үйлдвэрлэлийг дагасан жижиг, дунд үйлдвэрлэлийг кластераар хөгжүүлэхэд оршино.
- Байгаль экологид сөрөг нөлөө ихтэй хаягдал түүхий эд болох хар тугалган аккумуляторт боловсруулалт хийх замаар үйлдвэрлэлийн хэрэгцээт бүтээгдэхүүн болгох, ажлын байр бий болгох, татварын орлогыг нэмэгдүүлэх зорилгоотой.

Төслийн товч

танилцуулга, хүчин чадал

- Жилд 300 тн хар тугалга буюу 8572 ширхэг хар тугалган гулдмай үйлдвэрлэж, 50 тн хаягдал хуванцар бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэнэ.
- Дахин боловсруулахад жилд 34 тонн хүхрийн хүчил ялгарна.
- Үйлдвэрт түүхий эд ангилан ялгах хэсэг, хайлах цех, цутгах цех, хяналтын хэсэг, аж ахуйн хэсэг зэрэгт нийт 30 хүн ажлын байраар хангагдана.

Үйлдвэрийн үе шат

1. Аккумулятор хүлээн авах
2. Хүчлийг юулж авах
3. Хар тугалгыг ялган цэвэрлэх
4. Хар тугалгыг хайлуулах
5. Хар тугалгыг хэвэнд цутгах
6. Хүчил болон хар тугалган гулдмайг борлуулах

Зураг 1. “Цэлмэг хөх овоо” ХХК-ийн Хаягдал өнгөт металл дахин боловсруулах төсөл

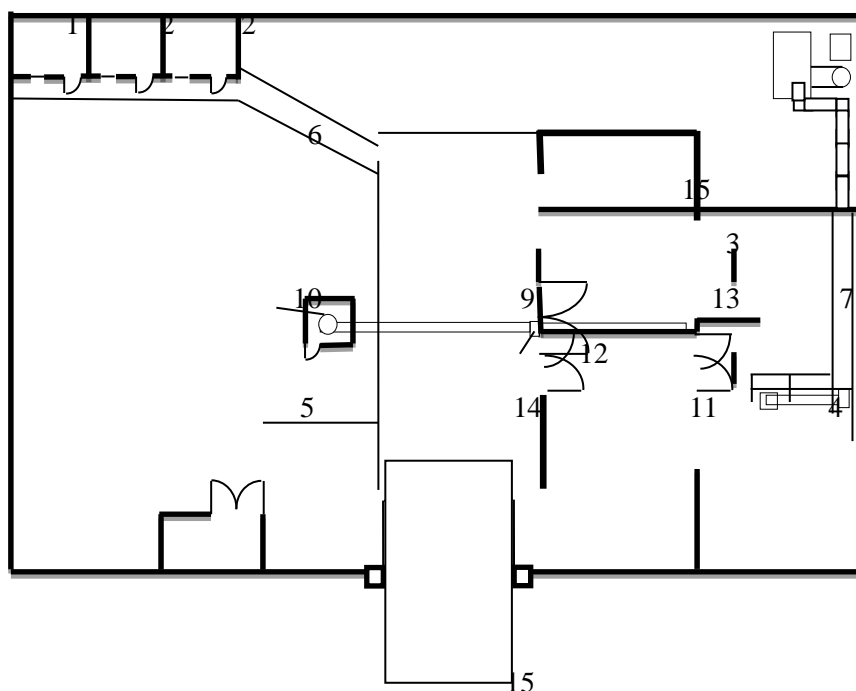

2.1. Үйлдвэрийн бүтэц зохион байгуулалт

“ЦЭЛМЭГ ХӨХ ОВОО” ХХК нь 2009 онд гадаад худалдааны чиглэлээр байгуулагдсан 100 хувь дотоодын хөрөнгө оруулалттай аж ахуйн нэгж бөгөөд 2013 онд хоёрдогч түүхий эд дахин боловсруулах чиглэлээр Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын төлөв байдлын судалгаа, 2014 онд байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээг батлуулснаар хаягдал аккумулятор дахин боловсруулах үйлдвэрийн үйл ажиллагаа явуулж ирсэн.

Баянзүрх дүүргийн 11-р хороонд 720 м/кв үйлдвэрийн байр, хаягдал аккумулятор хүлээн авах, тугалга цэвэрлэх талбай 660м/кв, хуванцар хураах 180м/кв талбайтай хаягдал аккумулятор дахин боловсруулах үйлдвэр юм.

“ЦЭЛМЭГ ХӨХ ОВОО” ХХК ҮЙЛДВЭРИЙН СХЕМ ЗУРАГ

ТАЙЛБАР:

1. Гал тогоо
2. Ажилчдын байр
3. Аккумулятор хүлээн авах байр
4. Үйлдвэрийн байр
5. Түр хадгалах байр
6. Хашаа
7. Зуух, яндан
8. Шүүлтүүр
9. Шингэн юүлэх хоолой
10. Шингэн юүлж авах хуванцар сав
11. Нүүрс буулгах, талбай

12. Тунгаагуур
13. Шингэн юүлэх суваг
14. Орж гарах зам талбай
15. Хуванцарын агуулах
16. Щит

НИЙТ ХАШААНЫ ХЭМЖЭЭ 7995 м² ҮҮНЭЭС:

- Боловсруулах үйлдвэр	720 мкв
- Хаягдал аккумулятор хүлээн авах,
тугалга ялгах цэвэрлэх талбай	660 мкв
- Хуванцар хураах талбай	180 мкв

Үндсэн барилга байгууламж нь боловсруулах үйлдвэр, ажилчдын байр, агуулах, хог хаягдлын барилга зэрэг үндсэн бүрэлдэхүүнтэй.

Дэд бүтцийн шийдэл:

- 🚧 Дулаан хангамжийн төвлөрсөн сүлжээнд холбогдоогүй цахилгаан халаагууртай.
- 🚧 Цэвэр болон бохир усны төвлөрсөн сүлжээнд холбогдоогүй

Тус байгууллага нь МХАҮТ-ын гишүүн, МХХДБҮХ-ны УЗ гишүүн байгууллага бөгөөд холбооны зүгээс зохион байгуулагдаж буй арга хэмжээнүүдэд оролцож мэдээ мэдээлэл хийх, хог хаягдлын асуудлыг шийдвэрлэх тал дээр хамтран ажилласаар байна.

Үйл ажиллагаа явуулж эхэлснээс хойш 6000 тн хаягдал аккумулятор дахин боловсруулж 4600 тн хар тугалга экспортолсон, 600 тн хүхрийн хүчлийг “Эрдмин” ХХК-д, аккумуляторын хайрцаг болох хаягдал хуванцарыг “Цэцүүх трейд” ХХК-д нийлүүлсэн.

Нийгмийн хариуцлагын хүрээнд БЗД-ийн 11-р хорооны нутаг дэвсгэрт байсан 20 гаруй жил хуримтлагдсан хур хогийн цэгийгтухайн нутаг дэвсгэртүйл ажиллагаа явуулж буй хувь хүн аж ахуй нэгжүүдийг уриалан цэвэрлэх ажилд оролцсон, мөн “Орчны бохирдлоос хамгаалъя”, “Химийн лабораторийн аюулгүй ажиллагаа” зэрэг номуудыг хэвлүүлэн дүүргийн сургуулиудад үнэгүй тараасан.

Зураг 2. Хаягдал өнгөт металл дахин боловсруулах үйлдвэрийн байр

Зураг 3. Үйлдвэрийн байр

Үйлдвэрийн ногоон байгууламж

2.2.Төслийн хүчин чадал

- Жилд 300 тн хар тугалга буюу 8572 ширхэг хар тугалган гулдмай үйлдвэрлэж, 50 тн хаягдал хуванцар бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэнэ.
- Дахин боловсруулахад жилд 34 тонн хүхрийн хүчил ялгарна.

№	он	2024	2025	2026	2027	2028	2029
1	Үйлдвэрийн хүчин чадил	30	100	100	100	100	100
2	Үйлдвэрийн хэмжээ, тн	150	300	300	300	300	300
							Нийт 2850 тн

2.3.Борлуултын орлого

Үйлдвэрлэлийн төлөвлөгөө болон бүтээгдэхүүний борлуулалтаас хамааран 2024 онд 30%, 2025 оноос хүчин чадлыг 100 хувийг ашиглах бөгөөд 2024 оноос жилд дунджаар 3.58 тэрбум төгрөг, төслийн 10 жилийн хугацаанд нийт 33.2 тэрбум төгрөгийн борлуулалтын орлого олохоор байна.

№	Бүтээгдэхүүн	Үйлдвэрлэл, тн/жил	Борлуулалтын орлого
1.	Хар тугалга цутгамал	300	3540
2.	Хаягдал хуванцар	50	40.0
	Нийт	300 тн	3580

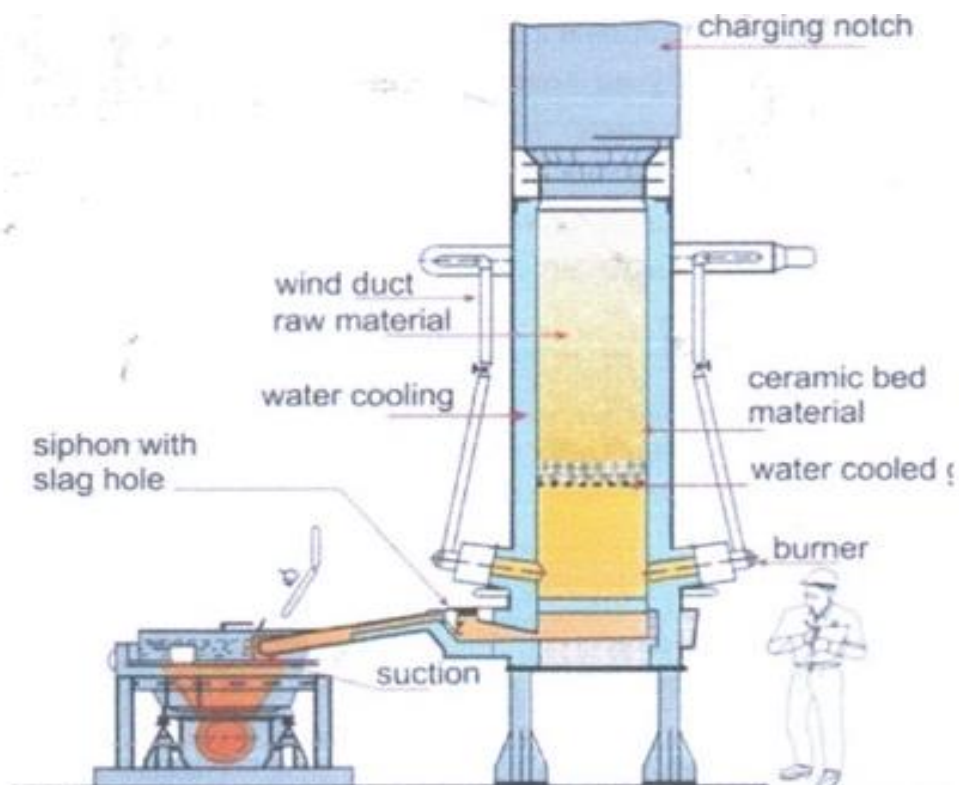
2.4.Ажиллах хүч

Үйлдвэрт түүхий эд ангилан ялгах хэсэг, хайлах цех, цутгах цех, хяналтын хэсэг, аж ахуйн хэсэг зэрэгт нийт 30 хүн ажлын байраар хангагдана.

2.4.1.Төслийн технологи, тээвэрлэлт, тоног төхөөрөмж

Хар тугалганы батарей “Батарей хэрчих машин”-аар ангилан ялгана.Ангилах хэсгийн эцсийн бүтээгдэхүүн бол хуванцар, хар тугалга, хүчил юм.Овор ихтэй хар тугалгыг хайлуулах хэсэгт шууд нийлүүлж болно. Химийн найрлагаас хамааран өндөр цэвэршилттэй цутгамал гарган авахад CUPOLA зуухыг ашиглана.Зуух нь утаа, тоос цэвэрлэх хэсэг, системтэй байна.

Зураг 4. Купола зуухны хөндлөн огтлол

Зураг 5. Хар тугалга- хүчлийн баттарейг эхлэн боловсруулах шугам

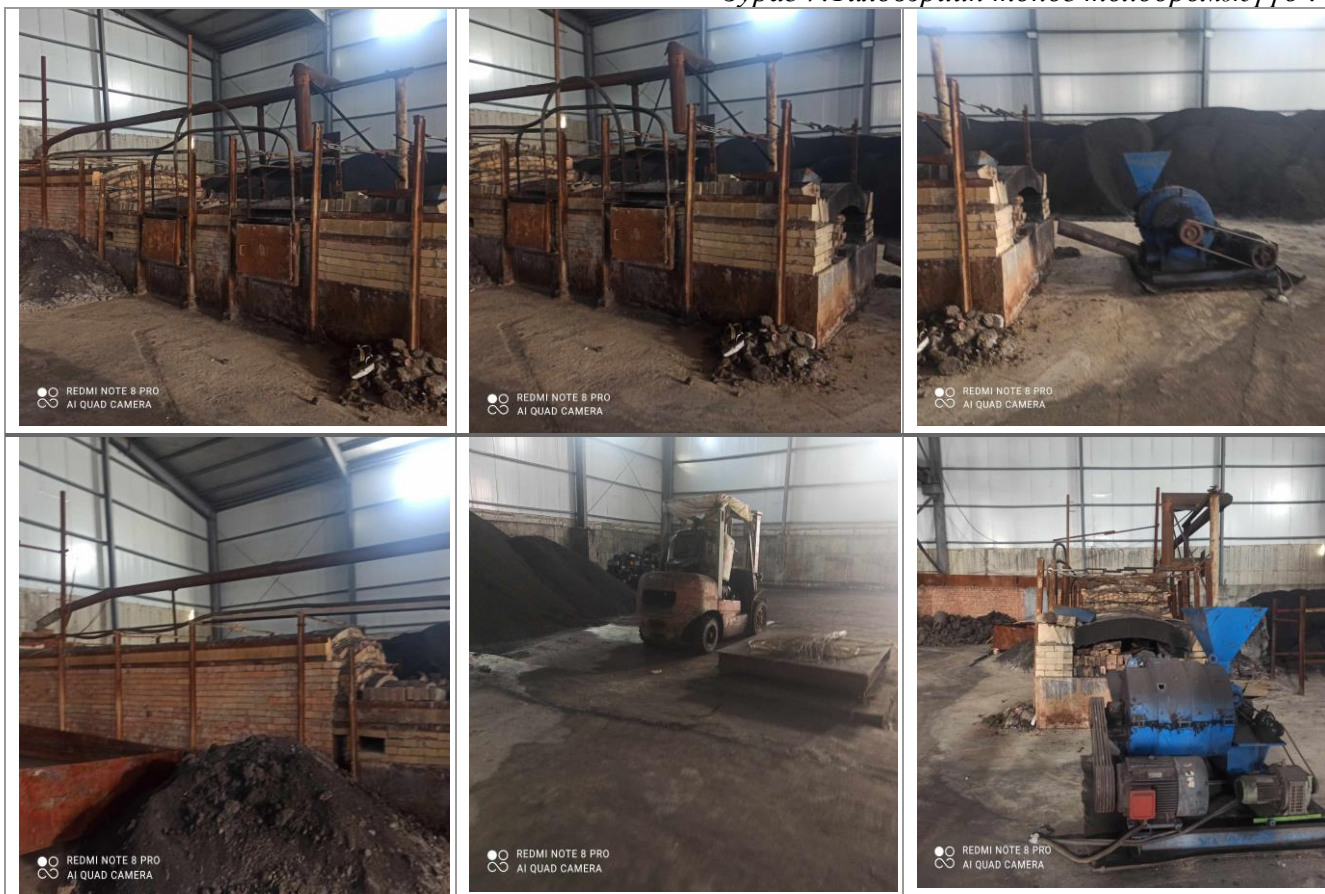

Зураг 6. Индукцийн зуухны үйл ажиллагаа

Үйлдвэр нь дараах тоног төхөөрөмжүүдтэй. Үүнд:

Зураг 7. Үйлдвэрийн тоног төхөөрөмжүүд :

Хаягдал өнгөт металл дахин боловсруулах үйлдвэрийн тоног төхөөрөмжүүдийг зурагт үзүүлэв.

2.5. “Цэлмэг хөх овоо” ХХК-ийн хаягдал өнгөт металл дахин боловсруулах технологи

Хаягдал хар тугалган хүчлийн баттерей боловсруулах үе шат:

Баттерей шавхах: Хүчлээр дүүргэсэн баттерей дахин боловсруулах тохиолдолд баиерейн хүчлийг юүлэн тусгай саванд хадгална.

Хүчлийг саармагжуулах: Хуурай хүчил ба зайны хайрцаг угаах бохир усны хувьд хүчиллэг саармагжуулах систем буюу бохир ус цэвэрлэх байгууламж руу оруулдаг.

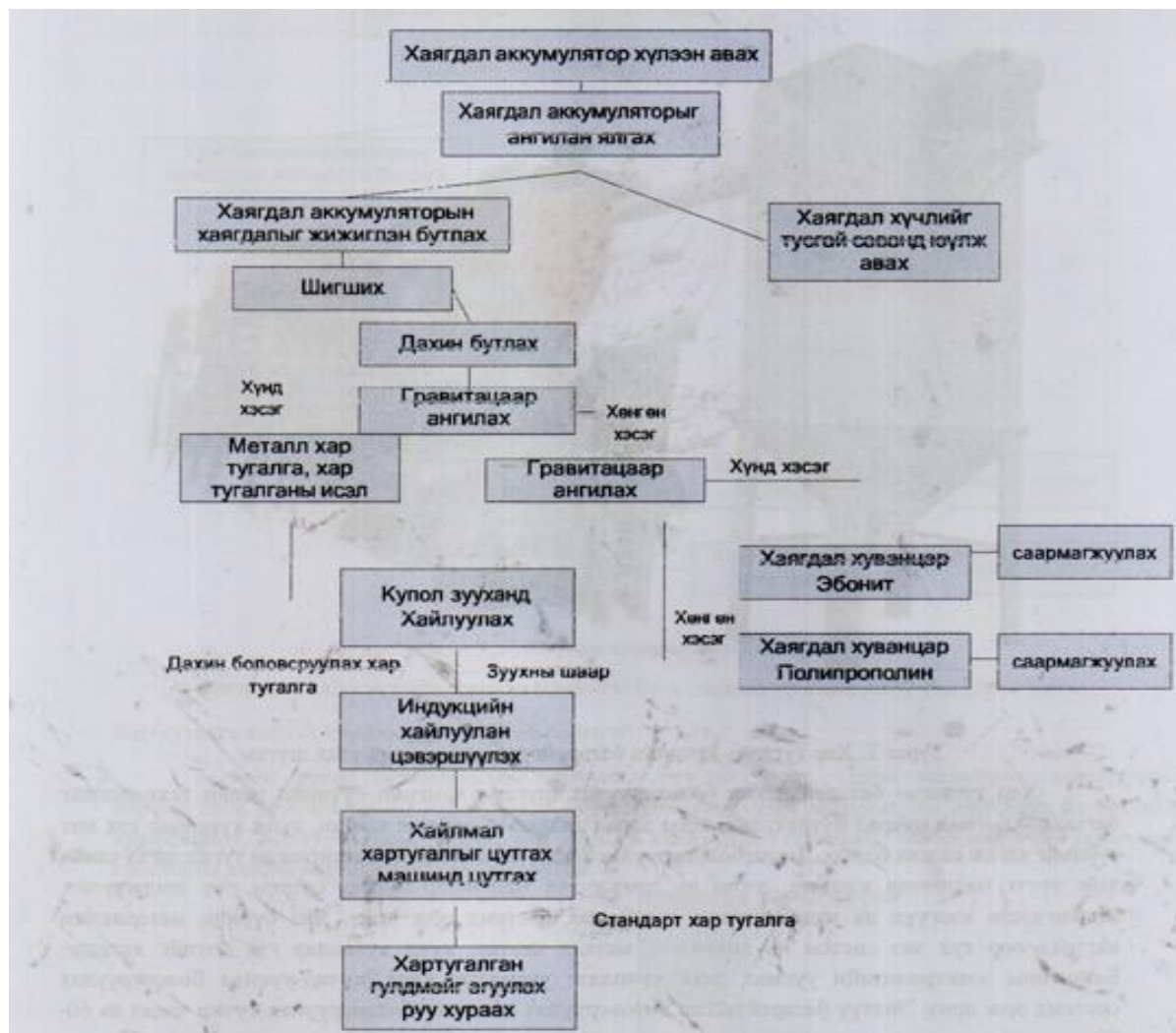
Баттерей салгах: Үйл ажиллагааны цар хүрээнээс хамааран баттерей таслах ангилал систем, зайг таслах машинаар жижиглэнэ.

Хайлуулах: Хар тугалга агуулсан хог хаягдлыг хар тугалга болгон дахин боловсруулахад зориулж коксоор ажилладаг купол зуух, цахилгаан зуухыг үйлдвэрлэл явуулж байна. Агаарын бохирдлыг бууруулах хяналтын системийг бүрэн хангаж өгөх юм.

Дахин боловсруулах: Хайлуулах зуухнаас гаргаж авсан хар тугалганы чанарыг сайжруулах зорилгоор дахин хайлуулна (цутгамал эд анги)

Төсөл нь дараах технологийн дагуу үйл ажиллагаа явуулна. Үүнд:

ҮЙЛДВЭРИЙН ТЕХНОЛОГИЙН СХЕМ

2.6.Түүхий эд, эцсийн бүтээгдэхүүн ба экспорт

2.6.1.Түүхий эдийн татан авалт

Монгол улс төвлөрсөн төлөвлөгөөт эдийн засгаас зах зээлийн эдийн засагт шилжсэнээр өмч хувьчлал их хурдацтай явагдаж иргэн бүр өөрийн гэх хувь хөрөнгөтэй болсон билээ. Үүнийг дагаад айл өрх болгон хувийн тээврийн хэрэгсэлтэй болж энэ хэмжээгээр тээврийн хэрэгслээс гарах хаягдал төмөр, дугуй, мөн аккумулятор ихээр бий болох болсон.Хаягдал төмрийн хувьд манай улсад төмрийн үйлдвэр байгаа бол хар тугалган аккумуляторын хувьд дахин боловсруулах үйлдвэр нэг ч байхгүй билээ.

Хар тугалган аккумулятор дахин боловсруулах үйлдвэрлэл дотоодод нэг ч байхгүй учраас өрсөлдөгч байхгүй, үйлдвэр байгуулагдсан тохиолдолд тус үйлдвэр зах зээлээ 100% эзэлнэ.

Хар тугалган аккумуляторыг дахин боловсруулж хар тугалган гулдмай гаргаж манай урд хөрш болох Хятад улс руу экспортлохоор зорин ажиллаж байна.

Зураг 8. Хаягдал аккумулятор үйлдвэрийн талбай

2.6.2. Эцсийн бүтээгдэхүүн ба экспорт

Хаягдал цуглуулах газруудаас худалдан авсан хаягдал аккумулятор, хар тугалгаа автомашиаар тээвэрлэн авчирч хаягдал хадгалах агуулахад хуримтлуулна.

Зураг 9. Хар тугалгаа ялгах хэсэг

Зураг 10. Хар тугалгаа царцаах хэв

Боловсруулалтын үндсэн технологи нь дулааны энергийг ашиглан хар тугалгыг хайлуулж хэвэнд цутгаж тогтсон хэлбэр хэмжээ нягттай болгож бэлтгэхэд чиглэгдэнэ.

Эцсийн бүтээгдэхүүний урт нь 630 мм, өргөн дээд тал нь 130 мм доод тал нь 75 мм, өндөр 80 мм хэмжээтэй байх ба зөвшөөрөгдөх алдаа нь уртын дагуу 5 мм, өргөн болон

өндрийн дагуу 4 мм, ихгүй 35 кг жинтэй бат бөхийн чанар нь 38.0-45.0 кг/см², зузааны дагуу гүн хагаралгүй, өнгөц хагарал 33 мм-ээс ихгүй хар тугалган гулдмай болно.

Зураг 11.Эцсийн бүтээгдэхүүн хар тугалан бэлдэц

Эдийн засгийн үзүүлэлт:

Нийт хөрөнгө оруулалтын 236 сая төгрөг нь бэлтгэл ажил, 1571.0 сая төгрөг нь барилга байгууламж, 1004.0 сая төгрөг нь тоног төхөөрөмж, машин механизм худалдан авахад, 197 сая төгрөг дэд бүтэц, 292.0 сая төгрөг нь эргэлтийн хөрөнгийн зардалд зарцуулагдана.

Төслийн ач холбогдол

- Манай улсын хэмжээнд дахин боловсруулагддаггүй хаягдал болох ахуйн хаягдал, автомашины хаягдал, үйлдвэрүүдээс гарч буй хаягдал мөн амьжиргааны түвшин доогуур гэгддэг иргэдийн олж цуглуулсан хаягдал гээд манай улсад боловсруулалт хийгдээгүй хоёрдогч түүхий эд олон байна.
- Судалгаагаар түүхий эд бэлтгэх, олж нийлүүлдэг иргэд нь 20 орчим мянган хүн байдаг ба тэд бүгд амжиргааны түвшин доогуур иргэд байдаг байна.
- Сүүлийн жилүүдэд автомашины тоо эрс нэмэгдэж байгаа нь холбогдох байгууллагын статистикаас харагдаж байна.2019 оны байдлаар автомашины тоо 1127000 хүрээд байгаа судалгаа бий.Энэ тооноос харахад хаягдал аккумулятор их хэмжээгээр гарах нь тодорхой юм. Аккумулятор хүйтний улиралд маш их хэмжээгээр цуглардаг, дулааны улиралд харьцангуй бага болдог боловч манай улсын хувьд эдийн засгийн эргэлтэнд оруулж анхан шатны боловсруулалт явуулдаггүйн улмаас хоёрдогч түүхий эд авдаг газруудаар хаягдал аккумулятор маш ихээр цугларч, бөөгнөрч байна.
- Монгол улсад автотехник өсөн нэмэгдэхийн хэрээр түүнийгээ дагаад жилээс жилд хаягдал аккумуляторын тоо их болсноор байгаль орчинд

нөлөөлөх сөрөг нөлөөлөл нь ихэсч байна. Ийм болохоор төсөл хэрэгжүүлэгч нь ямар нэг боловсруулалт огт хийгдээгүй хаягдал хар тугалгыг эдийн засгийн эргэлтэнд оруулж анхан шатны боловсруулалт хийх үйлдвэрлэлийг олон улсын түвшинд нийцэхүйц дэвшилтэт, өндөр бүтээмжтэй, байгаль орчинд сөрөг нөлөө багатай, үйлдвэрлэлийн технологийг нэвтрүүлж ажиллахыг зорьж байна.

- Төслийг хэрэгжүүлснээр жилд 8572 ширхэг хар тугалган хайлшин гулдмай үйлдвэрлэх хүчин чадалтай үйлдвэр ашиглалтад орсон байна.

3.ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖИЖ БАЙГАА ГАЗАР НУТГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

3.1.Төсөл хэрэгжих газар нутгийн төлөв байдал газар зүйн онцлог

Улаанбаатар хот, түүний орчмын нутаг дэвсгэр нь Монгол орны физик газарзүйн мужлалаар Хэнтийн уулархаг мужийн баруун урд үзүүрт Туул голын хөндийн дэнжийн хэсэгт байрладаг. Газарзүйн байршлын хувьд ойт хээрийн бүсэд багтдаг бөгөөд 1950-2268 метр үнэмлэхүй өндөртэй Богдхан, Сонгинохайрхан, Чингэлтэй, Баянзүрх зэрэг өндөр уулсаар хүрээлэгдэнэ.

Зураг 12.Физик газарзүйн зураг

3.2.Төслийн байршил:

Улаанбаатар хот, Налайх дүүргээс баруун зүгт 4 км зайд Хонхорт байрлаж төсөл хэрэгжинэ.“Цэлмэг хөх овоо” ХХК нь 2022 оны 05 дугаар сарын 20-ны өдрийн нэгж талбарын 1333104461 дугаартай 7795 м/кв газрыг 15 жилийн хугацаатай үйлдвэрлэлийн барилга, байгууламж, бусад газар зориулалтаар эзэмшдэг.

Төслийн 1000 метр бүхий эрүүл ахуйн хамгаалалтын бүс дотор орсон 3 айлын хаваржаа байна.Гэвч тус айлуудын хаваржаа нь албан ёсны газрын гэрчилгээгүй нүүдлийн айлууд байна.

- Талбайн хэмжээ:7795 м²
- Талбайн байр зүйн зургийн нэрэлбэр: М-48-10

Хүснэгт 1. Нэгж талбарын 18617308456627 дугаартай нэг га газрын булангийн цэг

д/д	Уртгаг			Өргөрөг		
1	106	34	15.1	47	54	1.6
2	106	34	12.2	47	54	3.9
3	106	34	15.7	47	54	6.4
4	106	34	18.7	47	54	3.9

Төслийн талбай нь ДТД 1350 метр өндөрт өргөгдсөн газрын гадаргын хэвгий буюу налуу (2-3 градус) тэгш гадаргад байрлаж байна.

Уур амьсгал. Улаанбаатар хот нь ойт хээрийн бүсэд далайн түвшинээс дээш 1950-2265 м өндөртэй Богд-Хан, Сонгино-Хайрхан, Чингэлтэй, Баянзүрх уулын дунд Туул голын хөндийд байрладаг (Даваадорж. Д, 2020). Ерөнхийдөө өвөл нь удаан (цас их унана), зун нь богино (аагим халуун, хур тунадас ахиухан ордог ч үе үе цочир хүйтрэн сэрүүсдэг), хавар, намар хүчтэй шуургатай өдөр тохиолддог.

Хөрсөн бүрхэвч: Төслийн талбайн хөрсөн бүрхэвч Монгол орны хөрс-газарзүйн мужлалаар Хангайн их мужийн Хэнтийн муж, Хэнтийн захын тойрогт хамаарагдана (ШУА, Газарзүйн хүрээлэн, 2009). Судалгааны талбай орчимд нугын хүрэн хөрс тархсан.

Усан сүлжээ: Үйлдвэр нь Туул голын сав газарт хамаарна. Үйлдвэр нь дотроо гүний худагтай.

ХУДАГ 1

- Худгийн байршил Хойд өргөрөг $47^{\circ} 54' 8.66''$, Зүүн уртгаг $107^{\circ} 11' 41.52''$
- Худгийн ундарга 2.8 л/с

Төслийн жилийн нийт усны хэрэглээ: $288.65 \text{ м}^3/\text{хон}$ ($76137.6 \text{ м}^3/\text{жил}$)

Ургамлан нөмрөг: Төслийн талбай болон түүний орчмын газар нутаг нь Монгол орны байгалийн мужлалаар ойт хээрийн бүсэд багтана. Уулын ойт хээрт хамаарах ихэнх нутагт жилдээ 300-400 мм, Хангай, Хэнтий, Монгол-Алтайн нурууны захын салбар уулсаар жилдээ

200-300 мм тунадас унадаг, ургамал ургах хугацааны хувьд тогтмол дулаарсан (+5⁰С-ээс дээш) 132-150 (145) хоног үргэлжилдэг юм. Гэвч уулсаараа ургамал ургах хугацаанд цочир хүйтрэлтэй байдаг. Сүүлчийн цочир хүйтрэлт ихэнхдээ 6-р сарын дундуур, эхний цочир хүйтрэлт 8-р сарын дундуур ажиглагдана. Цаг уурын олон жилийн дунджаас үзэхэд ихэнхдээ хавар, намартаа түр зуурын гандуу үе илэрнэ. Тус бүсэд тархсан ургамлыг амьдралын хэлбэрээр авч үзвэл 1498 зүйл ургамал бүртгэгдсэний олон настан 1292 зүйл, нэг хоёр настан 206 зүйл, модлог, сөөглөг ургамал 219 зүйл байдаг юм. Модлог, сөөглөг ургамал дотор том мод 14 зүйл, тагдгар мод, том сөөг 22 зүйл, сөөг 98 зүйл, сөөгөнцөр 24 зүйл, заримдаг сөөг, сөөгөнцөр 56 зүйл, ороонго 5 зүйл байна. Төслийн талбайн хэсэгт “Харгана оролцсон хялгана- жижиг дэгнүүлт үетэн-хиагт” бүлгэмдэл зонхилсон хэдий ч нөлөөлөлд өртөж доройтсон байна.

Амьтны аймаг:

Баянзүрх дүүргийн газар нутаг амьтны газарзүйн мужлалын хувьд Монгол дагуурын тойрогт хамаарах (А.Г.Банников 1954) Ойт хээрийн амьтад тэргүүлэх бөгөөд мэрэгчдээс алагдаага, гэрийн хулган, дагуур зараа, бор туулай, араатнаас чоно, үнэг, хярс зонхилно. Монгол дагуурын мужлалд олон зүйл амьтан ажиглагдах авч хүн, болон үйлдвэржилт аялал жуулчлалын бүс болсон энэ нутагт тархсан амьтад дайжих болон шууд болон шууд бус нөлөөлөлд өртсөн байх магадлал өндөр байна.

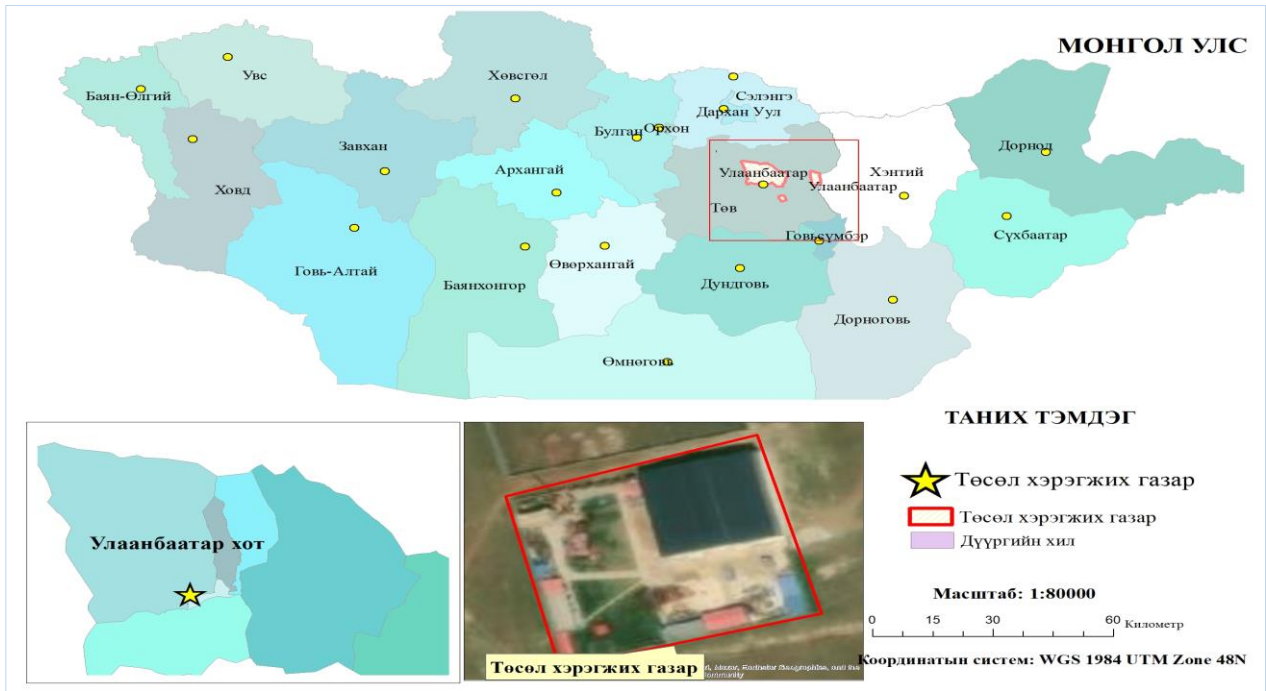
Нийслэлийн ногоон бүс, түүний орчмын уулсаар экологийн олон янзын орчинд амьдардаг 17 зүйлийн хөхтөн амьтан, 82 зүйл шувуу бүртгэгджээ. Амьтны хувьд бүтээн байгуулалт, хүн амын нягтралаас үүдэн зүйл болон тоо толгой жилээс жилд цөөрч байгаа. Нийслэл хот орчмын шувуудыг тоо толгойн байдлаар авч үзвэл элбэг буюу олон тоогоор байнга тааралддаг 8 зүйл, ердийн буюу түгээмэл тааралддаг 31 зүйл, тоо толгой элбэг бус ховор 21 зүйл, цөөн тоогоор буюу нэн ховор 22 зүйл шувуу байдаг юм байна (Нийслэлийн байгаль орчны төлөв байдал, 2011, хуудас 108-112).

Тусгай хамгаалалттай газар нутаг: Судалгааны талбай нь орон нутгийн болон улсын тусгай хамгаалалттай газар нутагтай давхцалгүй.

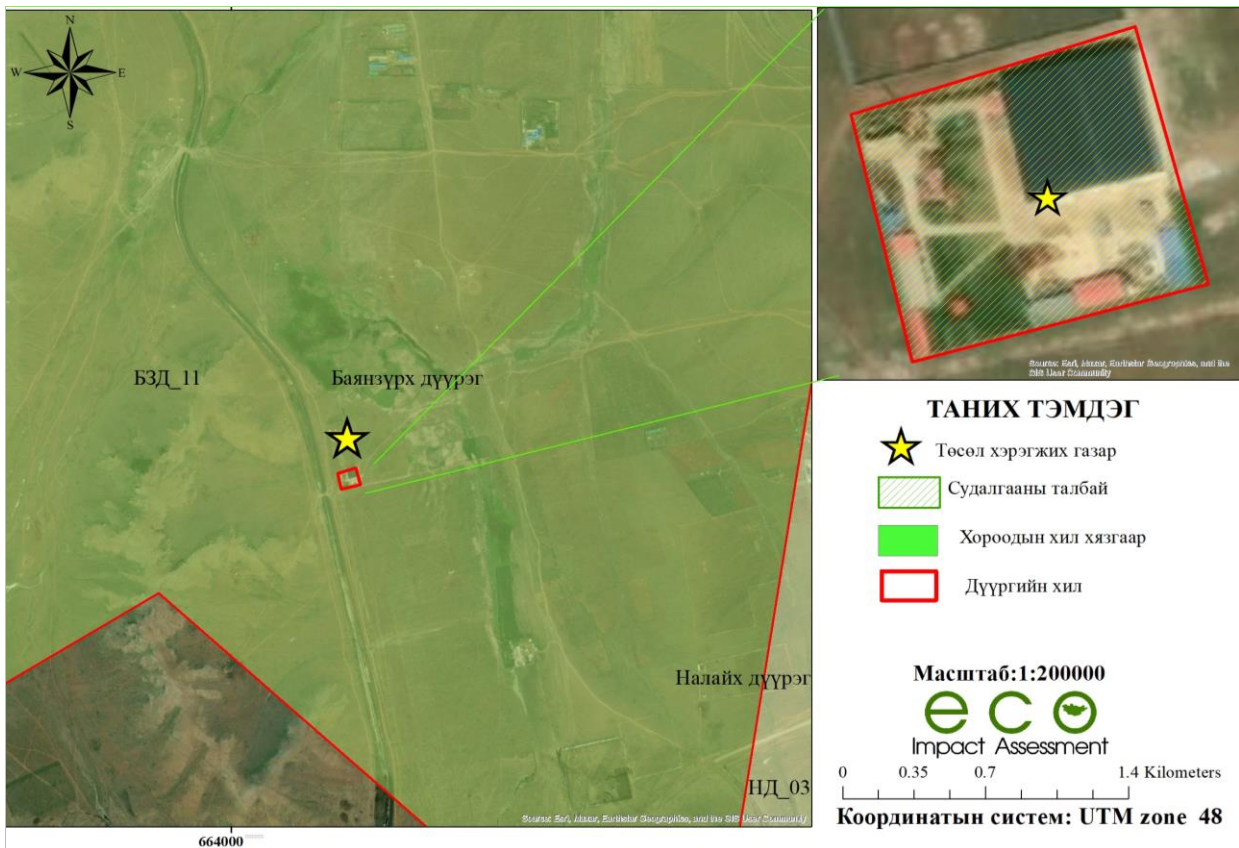
3.3. Нийгэм эдийн засгийн төлөв байдал

“Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хууль”-ийн 11.1-д “Хороо нь иргэдэд хуульд заасан үйлчилгээ хүргэх, нутгийн өөрийн удирдлагад иргэдийн оролцоог хангах чиг үүрэг бүхий анхан шатны нэгж мөн” хэмээн заасан байдаг. Мөн тус хуулийн 11.2-г “Хороо нь хэсгийн зохион байгуулалттай байна. Хэсгийн хуваарийг хүн амын суурьшил, өрхийн тоог харгалзан дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал тогтооно” хэмээн заасны дагуу иргэдэд төрийн болон эрүүл мэндийн анхан шатны үйлчилгээг хүртээмжтэй болгох зорилгоор Нийслэлийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2021.12.24-ний өдрийн 12/36 дугаар тогтоолоор Баянзүрх дүүргийн 28 хороог шинэчлэн байгуулж 43 болгосон.

Баянзүрх дүүрэг 43-н хороотой 384 орчим мянган хүн амтай нийслэлийн хэмжээнд 2-т орох газар нутагтай дүүрэг.

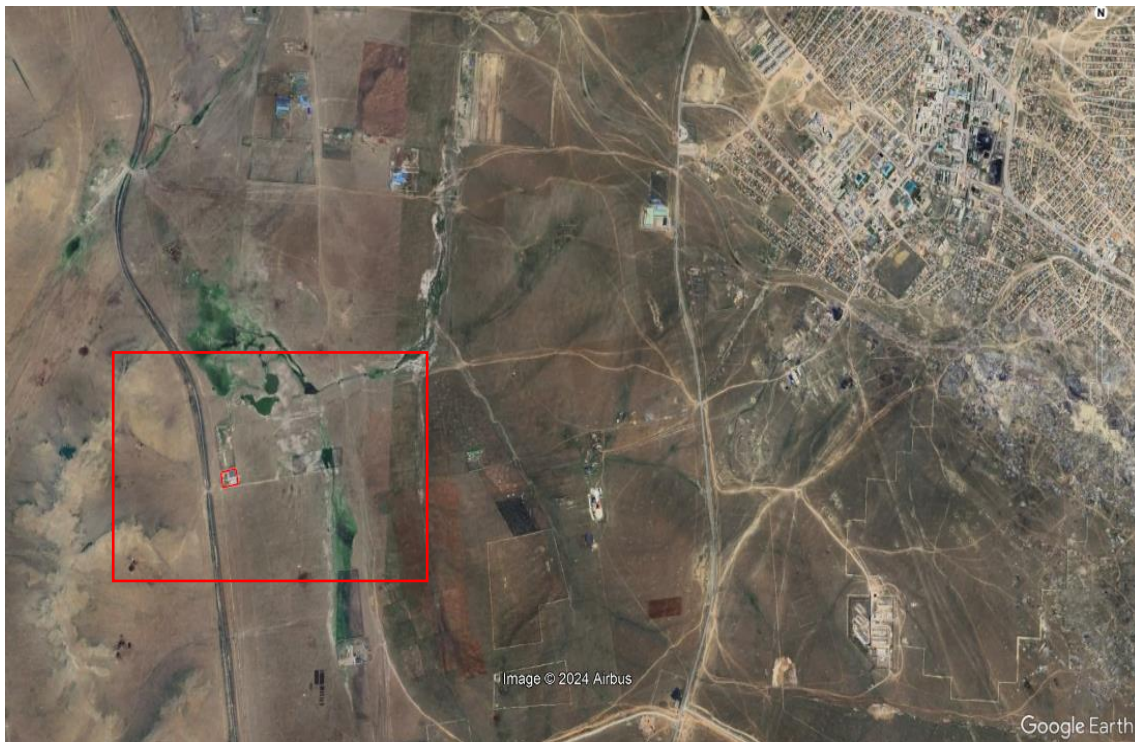

Зураг 13.Нутаг дэвсгэр, засаг захиргаа нэгжийн зураг

3.4. Дэд бүтэц:

Зам харилцаа- Улаанбаатар хот, Налайр дүүргээс баруун зүгт 4 км зайд Хонхорт байрлаж төсөл хэрэгждэг.

Цахилгаан хангамж—Цахилгааны хэрэглээгээ өөрийн барьж байгуулсан КТПН дэд станцаар цахилгааны асуудлаа шийддэг ба шаардагдах газрууд далд холболтоор хүргэснээр өдөр тутмын цахилгаанаар хангадаг.

Дулааны эх үүсвэр-Үйлдвэр нь зуухтай. Зуух нь жилд 90 тн коксжисон нүүрс түлдэг.

4. ТӨСЛИЙН ҮНДСЭН БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

4.1. Төслийн товч мэдээлэл:

Төслийн нэр	“ХАЯГДАЛ ӨНГӨТ МЕТАЛЛ ДАХИН БОЛОВСРУУЛАХ ҮЙЛДВЭР”
Төслийн зорилго:	<ul style="list-style-type: none"> Төслийн зорилго нь хар тугалгын үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх, нэмүү өртөг шингэсэн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх, дотоодын хэрэгцээг хангах, экспортын чиг баримжаатай бүтээгдэхүүний урсгалыг нэмэгдүүлэх, үйлдвэрлэлийг дагасан жижиг, дунд үйлдвэрлэлийг кластераар хөгжүүлэхэд оршино.
Төслийн байршил:	<ul style="list-style-type: none"> Монгол Улс, Улаанбаатар хот, Баянзүрх дүүрэг 11 дугаар хороо Хонхорт
Төслийн үр дүн:	<p>Тус төслийн хувьд томоохон үр дүн гарна. Үүнд:</p> <ul style="list-style-type: none"> Тус үйлдвэр нь олон улсын зах зээлд өөрийн компанийн нэрээ гаргах боломж бүрдэнэ. Тогтвортой ажлын байр 30 болж нэмэгдэн, ингэснээр ажилчдын НДШ, ААН-ийн татвар төлөлт нэмэгдэнэ. Компанийн ашиг орлого нэмэгдэнэ

4.2. Төслийн гол болон болзошгүй нөлөөлөл:

Хүснэгт 2. Уг төслөөс хүрээлэн буй орчин ба нийгэмд үзүүлэх нөлөөллийг тооцсон нь:

№	Хүрээлэн буй орчин ба нийгмийн параметрууд	Нөлөөлөх эх үүсвэр	Таамагласан нөлөөлөл
1.	Физик газарзүй ба геологи	Бүтээгдэхүүн тээвэрлэх техник тоног төхөөрөмж, тээврийн хэрэгсэл	<ul style="list-style-type: none"> Тээвэрлэлтийн явцад (Зам дээр автомашины мөр болон газрын гадаргад ул мөр үлдээх)
2.	Хөрс	Хөрс бохирдох	<ul style="list-style-type: none"> Тээврийн хэрэгсэлийн явсан зам дагуух дагтаршсан хөрсний доройтол, мөн хөрсний үе давхарга алдагдах, мөн энэ дагуу ус хөрсний элэгдэл эвдрэл нэмэгдэх боломжтой, сул хөрсний алдагдал болон нүх сүвшилт үүсэх, хөрс бохирдох, хөрсний гулсалт үүсэх Химийн бодисоор хөрс бохирдох
3.	Уур амьсгал	Байхгүй	Байхгүй
4.	Агаарын чанар	Автомашин ба тоног төхөөрөмж, цэвэрлэх байгууламж, хог хаягдлын цэг,	<ul style="list-style-type: none"> Техникийн яндангаас ялгарах бохирдол, замын хөдөлгөөнөөс үүсэх тоосжилт, Зуухнаас ялгарах утааны бохирдол, үйлдвэрийн

		үйлдвэрийн процесс	доторх агаарын бохирдол, таагүй үнэр, эрүүл мэндийн эрсдэл
5.	Гадаргын ба гүний усны нөөц	Гүний усан хангамж	➤ Цооног өрөмдсөнөөр хөрсний усны түвшин доошлох
6.	Усны чанар	Ахуйн бохир ус	➤ Ахуйн бохир ус, алдагдсанаар Хөрсний уст үеийн бохирдол үүсэх
7.	Биологийн хүчин зүйлс	Машин техник	➤ Тээвэрлэлтийн явцад ургамал талхлагдах, ан амьтны амьдрах орчинд нөлөөлө
8.	Усан орчны төрөл зүйлүүд	байхгүй	➤ байхгүй
9.	Газрын нөөц ба соёлын өв	байхгүй	➤ Байхгүй
10.	Археологи ба түүх соёлын өв	байхгүй	➤ Байхгүй
11.	Орчны үзэгдэх байдал, гоо үзэмж	Бүтээн байгуулалтын үе дууссан	➤ Төслийн талбайн ойролцоох ургамлын талхагдал нь газар орчны үзэгдэх байдалд нөлөөлөх
12.	Чимээ шуугиан	Үйлдвэр доторх буюу гаднах орчны дуу чимээ	➤ Үйлдвэрийн ажилчид дуу чимээний нөлөөлөлд өртөх
13.	Хатуу ба шингэн хог хаягдал	Үйлдвэрийн болон цайны газрын хог хаягдал	➤ Гадаргын хөрс, ус болон гүний усыг бохирдуулах, таагүй үнэр, эрүүл мэндийн эрсдэл
14.	Нийгмийн хэв шинжүүд	Баянзүрх дүүргийн нутаг дэвсгэрт хэрэгжиж буй үйл ажиллагаа	➤ Дүүрэг хорооны нутгийн иргэд болон гаднаас ирсэн ажилчдын хооронд таагүй харилцаа үүсэх
15.	Эдийн засгийн хэв шинжүүд	Ажлын байр бий болох	➤ Амьдралын чанар сайжирна, бизнесийн боломжууд гарч ирнэ, нийгмийн хөрөнгө оруулалт, бэлэн мөнгөний урсгал, ажил эрхлэлтийн хэлбэрт өөрчлөлт гарах, Уламжлалт амьдралын хэв маяг өөрчлөгдөх
16.	Ажилтай холбоотой эрүүл мэнд аюулгүйн асуудал	Ажлын талбайн орчин	➤ Ажиллагсдын гэмтэл, галын аюул, Тоосжилт, чимээ шуугиан, эрүүл мэндтэй холбоотой бусад эрсдэл
17.	Харуул хамгаалалт ба олон нийтийн аюулгүй байдал	Ажиллах хүчний харуул хамгаалалт	➤ Төслийн үйл ажиллагаатай холбоотой харуул хамгаалалт сайжрах, харуул хамгаалалттай холбоотой нутгийн иргэдийн үзэл бодол ил болох

4.3. Сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах арга хэмжээний талаар:

Хэл бэр	Бүрэлдэхүүн хэсгүүд	Эх үүсвэр	Нөлөөллийн өртөлтийн хэлбэр	Сэргийлэх арга
Хий	Агаар	-Түүхий эд тээвэрлэх, ачиж, буулгах процессоос үүсэх тоосжилт Тээвэрлэлтэнд хэрэглэгдэх машин механизмаас үүсэх хий, угаар, уурын зуух	-Агаарт шороо тоос босох -Эвгүй үнэр тархах -Угаарийн хий ялгарах	-Техникийн үзлэг засвар үйлчилгээг тогтмол хийж байх - Уурын зууханд тогтмол утааны хэмжилт хийлгэх, уурын зуухыг шүүлтүүрийг хугацаанд нь солих - Тоосжилтоос сэргийлж ногоон байгууламж бий болгох
Шингэн	Усан орчин	-Ахуйн шингэн хаягдал, тээврийн хэрэгслийн шатах тослох материалын хаягдлаас - Хог хаягдал хур борооны усаар угаагдан усан орчин бохирдуулах	-Хөрсөнд алдагдах аккумуляторын шингэн аолдагдаж хур тунадасны усаар гадаргын урсац үүсэж гол горхитой нийлэх, газрын доорхи усан орчинд нөлөөлөх, газрын доорхи усны нөөц багасах -Үерийн бохир угаагдсан ус үйлдвэрийн газрын доорхи ус болон үйлдвэрийн ариун цэвэрт нөлөөлөх	-Ахуйн бохир усыг түр хадгалах цооногийн бүрэн бүтэн байдал MNS 6561 : 2015 стандартыг хангаж ажиллах -Үйлдвэрийн бохир усыг цэвэрлэх байгууламж барьж цэвэршүүлэн бохир усыг дахин ашиглах - Үйлдвэрийн барилгын урд талд баригдсан үерийн ус зайлуулах даланг хог хаягдлаар цэвэрлэх
Хатуу, шингэн	Хөрс	Хөрсний элэгдэл, үржил шимийн доройтол Хар тугалга, хүхрийн хүчлээр бохирдох	Химийн бодисоор хөрс бохирдох	-Үйлдвэрийн талбай дахь ахуйн болон, үйлдвэрийн хог хаягдлыг цэвэрлэж, орчныг тохижуулах; -Орчныг бохирдуулахаас хамгаалах; -Ахуйн хог хаягдлыг ангилан ялган нэг цэгт байршуулан хаях бөгөөд хөрсөнд бордоо болоход ашиглах.

Хий, хатуу, шингэн	Ургамлан бүрхэвч	Төслийн үйл ажиллагааны явцад ургамлан нөмрөг талхлагдах, дарагдах зэргээр зүйлийн бүрдлийн тоо цөөрөх, улмаар устах	Тээврийн хэрэгсэл хүний үйл ажиллагаанаас хамааран тоосжилтын нөлөөгөөр ургамлын бүтээмжид сөргөөр нөлөөлөх Ахуйн болон үйлдвэрийн хог хаягдал хөрсөнд хаягдсанаар өвчин үүсгэгч микро организмуудаар ургамал өвчлөх	-Ногоон байгууламж бий болгох, -Үйлдвэрийн цэвэршүүлсэн саарал ус ашиглаж ногоон байгууламжийг услах, үйлдвэрийн талбайг чийгшүүлэх -Олон салаа зам гаргахгүй байх
Хатуу	Хог хаягдал	Ахуйн болон үйлдвэрийн гаралтай хог хаягдал	Ил задгай ангилан ялгахгүй хаяснаар гарах үр дагавар нь орчин бохирдох хөрсөнд бохирдол шингэх агаарт эвгүй үнэр тархах Үйлдвэрийн хаягдлыг цуглуулах хчналт тавих, сэргийлэх	Хог хаягдлыг дахин ашиглах, зөв устгах зайлуулах боломж олгох, 4-5 төрөлд ангилсан савнууд байрлуулах Үйлдвэрийн хаягдлыг гэрээний дагуу нийлүүлэх Үйлдвэрийн хаягдал бохир усыг цэвэрлэх байгууламж барих

5. “ХАЯГДАЛ ӨНГӨТ МЕТАЛЛ ДАХИН БОЛОВСРУУЛАХ ҮЙЛДВЭР” ТӨСЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ ТҮҮНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ

Улаанбаатар хотын Баянзүрх дүүргийн 11-р хорооны нутагт байрлаж буй “Цэлмэг хөх овоо” ХХК-ийн “Хаяг өнгөт металл дахин боловсруулах үйлдвэр” төслийн 2024 оны БОМТ-г БОАЖЯ-ны сайдын 2019 оны А/618 тоот тушаалаар батлагдсан “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”, мөн сайдын 2014 оны А-117 тоот тушаалаар батлагдсан үнэлгээ хийх аргачлалыг баримтлан боловсруулсан болно.

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө нь **БАЙГАЛЬ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ, ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨРӨӨС** бүрдэх бөгөөд байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөнд байгалийн нөөц баялгийг ашиглах явцад байгаль орчныг доройтохоос урьдчилан сэргийлэх, сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах, үлдэгдэл нөлөөллийг дүйцүүлэн хамгаалах, нөхөн сэргээх, нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох, түүх соёлын өвийг хамгаалахтай холбогдсон арга хэмжээг тодорхойлон, шаардагдах хөрөнгө зардлыг тооцож, хариуцах этгээд, хэрэгжүүлэх хугацаа, баримтлах хууль, журам, аргачлал, стандартыг тодорхойлж тусгасан.

Орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөрт төсөл хэрэгжүүлэх явцад байгаль орчинд үүсч болзошгүй өөрчлөлтийг хянах, шинжлэх объект, байршил, баримтлах стандарт, арга аргачлал, хугацаа, хариуцах этгээд, хяналт шинжилгээний үр дүнг тайлагнах талаар тусгахаар хуульчлагдсаныг баримтлан боловсруулав.

**БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН 2024 ОНЫ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ НИЙТ
ЗАРДАЛ НЬ 3639.0 МЯНГАН (ГУРВАН САЯ ЗУРГААН ЗУУН ГУЧИН ЕСӨН
МЯНГА) ТӨГРӨГ ТӨЛӨВЛӨЛӨӨ.**

2024 оны БОМТ-ний биелэлтийн үр дүнгийн тайланг тухайн оны 12-р сарын 01-ний дотор **НИЙСЛЭЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ГАЗАРТ** ирүүлж, орон нутгийн засаг захиргааны байгууллага, нутгийн оршин суугчдад танилцуулж, тэднээр хэлэлцүүлэх ажлыг зохион байгуулна.

Хүснэгт 3. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН 1 ЖИЛИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ-НИЙ НЭГДСЭН ДҮН

№	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Тухайн жил БОМТ Зардал /мян.төг/
		2024 он
1.	Байгаль орчинд нөлөөлөх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	1,6156.0 мян.төг
2.	Орчны тохижилт, цэцэрлэгжүүлэлтийн төлөвлөгөө	250.0 мян.төг
3.	Түүх, соёлын өвийг хамгаалах	“Түүх, соёлын-р өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө”-г тусгайлан боловсруулах шаардлагагүй.
4.	Хог хаягдлын менежментийн	

	төлөвлөгөө	780.0 мян.төг
5.	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	694.0 мян.төг
6.	БОМТ-г хэрэгжүүлэх удирдлага, зохион байгуулалтын чиглэлээр авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний зардал	300.0
7.	Олон нийтэд тайлагнах төлөвлөгөө	**
БОМТ-ний 2024 оны жилийн зардал		3,639.0 мян.төг

6.Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Улаанбаатар хотын Баянзүрх дүүргийн 11-р хорооны нутагт “Цэлмэг хөх овоо” ХХК-ийн “Хаягдал өнгөт металл дахин боловсруулах үйлдвэр” төслөөс байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл дунд хэдий ч сөрөг нөлөөллийг багасгахын тулд дараах арга хэмжээнүүдийг авч хэрэгжүүлнэ. Байгаль орчны үнэлгээний тайлан болон төслийн талбайд хийсэн хээрийн судалгаа, шинжилгээний дүн зэргийг үндэслэн **НЭГ ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ** голлох зорилтуудыг дэвшүүлж байна. Үүнд:

- Үйлдвэрлэлийн орчны ногоон байгууламжийн талбайг ихэсгэх
- Үйлдвэрийн болон оффисоос гарч буй хатуу хог хаягдлуудыг ангилан ялгах системийг нэвтрүүлж, хатуу хог хаягдлыг дахин боловсруулдаг компанид нийлүүлэх
- Аюултай хог хаягдлыг тухай бүр мэргэжлийн байгууллагад шилжүүлэх
- Үйлдвэрийн процессоос хөрс бохирдуулахаас сэргийлэх арга хэмжээг хэрэгжүүлэх
- Үйлдвэрлэлийн үеийн агаарын бохирдлыг хянах, багасгах, ажилчдыг хамгаалах хөдөлмөр хамгааллын хувцас хэрэгслээр тогтмол хамгаалах
- Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг тогтмол хэрэгжүүлэх
- Үйл ажиллагааны явцад учирч болзошгүй эрсдэл аюулаас бүрэн сэргийлж ажиллах, холбоотой сургалтыг тогтмол зохион байгуулах

Хэдийгээр үйлдвэрийн үйл ажиллагаа нь байгальд үзүүлэх хүчтэй, том хэмжээний талбайг хамарсан нөлөөлөл үүсэхгүй боловч бичил экосистемд бага хэмжээний нөлөөлөл бүрэн арилгаж ажиллах нь зүйтэй юм. Үйлдвэрийн ажилчдын болгоомжгүй санамсаргүй үйл ажиллагаанаас үүдэлтэй томоохон хэмжээний аюул, осол гарч болзошгүй бөгөөд эрсдэлийн үнэлгээний хэсэгт заасны дагуу технологийн заавар, дүрэм, санамж зэргийг байнга даган мөрдөн ажиллах зайлшгүй шаардлагатай болно.

МУ-ын УИХ-аас 2014 онд 43-р тогтоолоор батлагдсан “Ногоон хөгжлийн бодлогын” 3.3.4.-д байгаль орчинд халтай үйлдвэрлэл, үйлчилгээ, бараа бүтээгдэхүүний импорт,

хэрэглээг багасгахад чиглэсэн ногоон татварын системийг бий болгох гэж заасны дагуу ногоон үйлдвэрлэл, худалдааг дэмжин ажиллах нь гол юм.

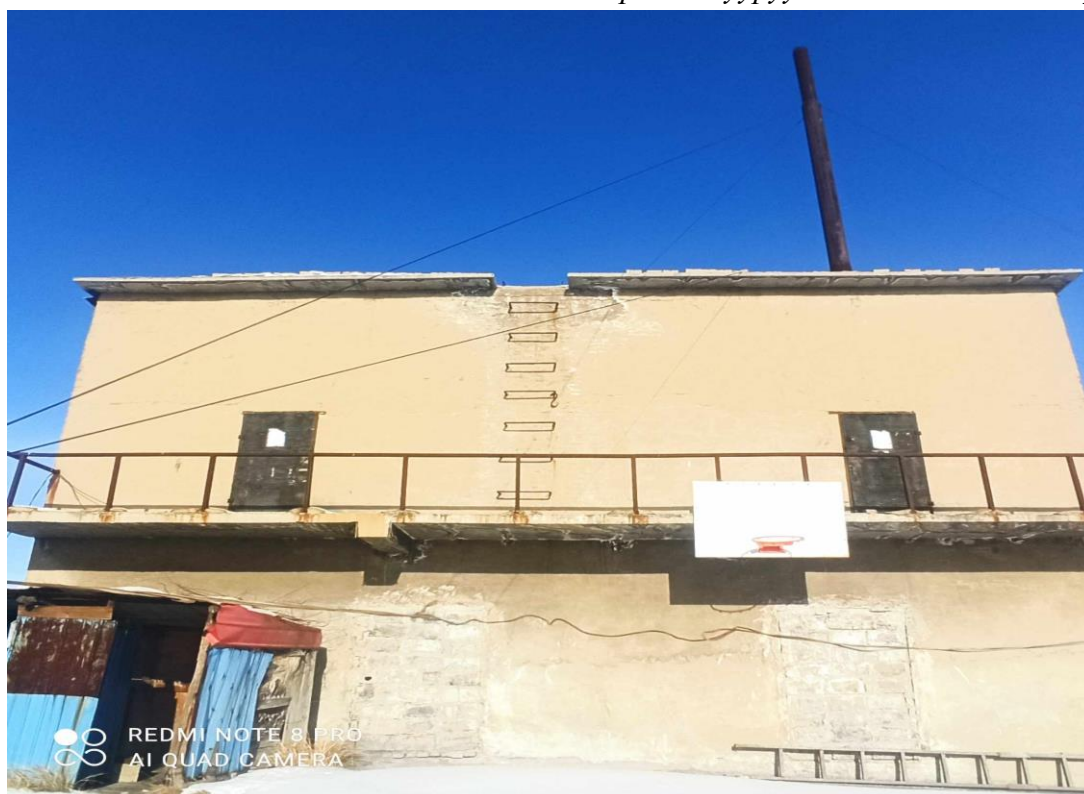
6.1. АГААРЫН ЧАНАРТ ҮЗҮҮЛЭХ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛӨЛ, ТҮҮНИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭ

6.1.1. Агаарын чанарт нөлөөлөх болзошгүй сөрөг нөлөөлөл

- Төслөөс агаарын чанарт хар тугалга хайлуулах утаа гарч агаар орчин бохирдуулах
- Үйлдвэрийн орчинд тоос шороо, хорт утаа гарах

6.1.2. Агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ

Зураг 14. Хаягдал хар тугалга хайлуулахад гарах хүнд металлын бохирдлыг бууруулах зиг заг яндант шүүлтүүр

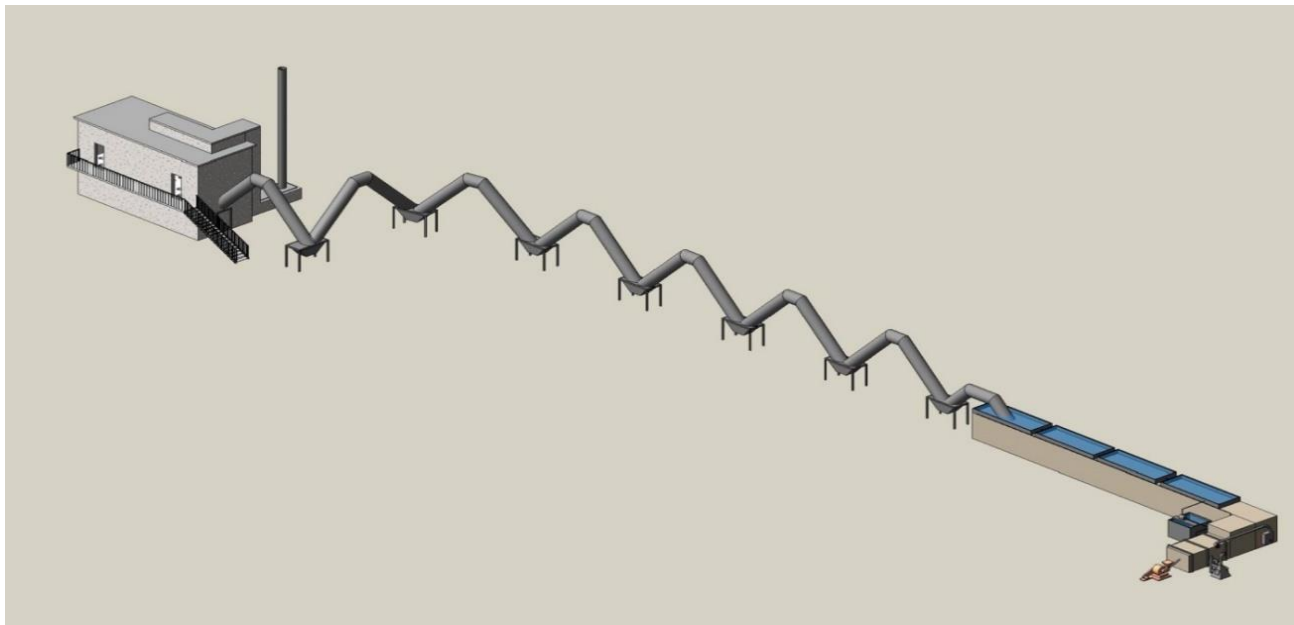
ЗУУХ, ШҮҮЛТҮҮРТ ЯНДАНГИЙН БҮТЭЦ:

Уг яндан нь 12:5 хэмжээтэй 7 метр хоёр давхар бүхий өндөр байгууламж бөгөөд нэгдүгээр давхар нь 3 метр, хоёрдугаар давхар нь 4 метр өндөр бетонон дээвэр болон шалтай битүү байгууламж юм. Нэг, хоёр давхрын хооронд мөн бетоноор цутгаж бэхэлсэн 105 ширхэг хоолой суурилуулж, хоолой бүрдээ зориулалтын шүүлтүүр тавьсан. Ингэж шүүлтүүр тавьж өгсөнөөр үйлдвэрийн яндангаар агаарт хаягдах утаа, тортог, тугалгыг шүүж авдаг.

- Эхний суваг нь 10м урттай 1.5м өргөн галд тэсвэртэй тоосгоор барьж бэхэлж гүйцэтгэсэн хэсэг энэ хэсэгт дутуу шатсан нүүрс, хий утааг бүрэн шатааж дамжуулна.
- Хоёр дахь суваг нь 25м урттай 1.5м өргөн энгийн тоосгоор барьж гүйцэтгэсэн хэсэг бүрэн шатсан утаа хийг дамжуулна.
- Гурав дахь суваг нь 50м урттай 50диаметртэй хоолойгоор хийсэн зиг заг хэлбэрийн яндан мөн бүрэн шатсан утаа хийг дамжуулна.

➤ Ингэж янданг урт орон зайтай хийдэг нь хаягдал хартугалга хайлуулах үед гарах хийн байдалтай хаягдлуудыг багасгаж байгаа нь яндангийн давуу тал болно.

Зураг 15. Хаягдал хар тугалга хайлуулахад гарах хүнд металлын бохирдлыг бууруулах зиг заг яндант шүүлтүүрийн схем

Зураг 16. Зиг заг яндант хүнд метал шүүгч яндан

6.1.2.ӨСЛӨӨС АГААРЫН ЧАНАРТ ҮЗҮҮЛЭХ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөлөл	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Хугацаа	Тоо хэмжээ	Нэгж үнэ, мян.төг	Нийт зардал төгрөг	Хэрэг-жүүлэгч, хамтран хэрэг-жүүлэгч	Биелэлтийн шалгуур	Хууль эрх зүйн шаардлага
1.	Автомашин ба тоног төхөөрөмж, хаягдал бохир усны цооног, хог хаягдлын цэг	Тээвэрлэлт хийх машин механизм, техник хэрэгслийн утааны ЗДХ-г баримтлах, стандарт нормоос хэтэрсэн тохиолдолд янданд шүүлтүүр тавих, техникийн засвар үйлчилгээг чанартай хийх, утаа тортог их гаргадаг хуучирсан машин техникийг ашиглалтаас хасах.	“Хаягдал өнгөт металл дахин боловсруулах үйлдвэр”	2024 онд	**	100.0	100.0	“Цэлмэг хөх овоо” ХХК	Тоосжилт агаарын бохирдол буурна	Агаарын тухай хууль, Агаарын бохирдлын төлбөрийн тухай хууль MNS4585:2016 Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага, MNS5885:2008
		-Төслийн талбайд тээврийн хэрэгслийг асаалттай байлгахгүй байх	“Хаягдал өнгөт металл дахин боловсруулах үйлдвэр”	2024 онд	**	**	**	“Цэлмэг хөх овоо” ХХК	Тоосжилт агаарын бохирдол буурна	Агаарт байх бохирдуулах бодисын хүлцэх хэм хэмжээ.
2.	Үйл ажиллагааны горим, технологийн дараалал	-Үйлдвэрийн орох гарах, гарц замыг тохижуулан тэмдэг тэмдэглэгээ байршуулж тод харагдаж байх	Төслийн талбайд	2024 онд	**	120.0	120.0	“Цэлмэг хөх овоо” ХХК	Осол эрсдлээс сэргийлнэ	MNS4990:2015 Ажлын байрны орчин. Эрүүл ахуйн

	алдагдсанаас осол эрсдэл гарах, байгаль орчин бохирдох									шаардлага.
3.	байгаль орчин бохирдох	-Үйлдвэрийн хог хаягдлыг түр хадгалах цэгт хаягдал материал, түүхий эдийг удаан байлгахгүй байхад анхаарч, дахин боловсруулах үйлдвэрт нэн даруй хүргэх (хүхрийн хүчил, хаягдал хуванцар, а хаягдал гэх мэт)	Төслийн талбайд	2024 онд	**	**	**	“Цэлмэг хөх овоо” ХХК	Осол эрсдлээс сэргийлнэ	
		-Технологийн доголдлын үед гарах ослоос урьдчилан сэргийлж, ослын үед авах арга хэмжээнүүдийг нөлөөллийн хэлбэр бүрээр үйл ажиллагааны туршид хэрэгжүүлэх	Төслийн талбайд	2024 онд	**	**	**	“Цэлмэг хөх овоо” ХХК	Осол эрсдлээс сэргийлнэ	
5.	Хаягдал хар тугалга хайлуулах зуухнаас агаар бохирдуулах бодис агаарт хаягдах	Хаягдал хар тугалга боловсруулах үйлдвэрийн зиг заг яндангийн утааг тогтмол утааны хэмжилт хийлгэх, даавуун шүүлтүүрийг хугацаанд нь солих	Уурын зуухны яндан	2024 онд	тогтмол	600.0	600.0	“Нийслэлийн Агаарын Бохирдол той Тэмцэх Газар	Агаарын бохирдол буурна.	
6.	Төслийн үйл	Агаар бохирдуулагч	Үйлдвэрийн	2024	тогтмол	ОХШХ-	ОХШХ-	-“Байгаль	Хяналт	

Улаанбаатар хотын Баянзүрх дүүргийн 11-р хорооны нутагт байрлах
 “Цэлмэг хөх овоо” ХХК-ийн “Хаягдал өнгөт металл дахин боловсруулах үйлдвэр”
 төслийн 2024 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

2024
он

	ажиллагаанаа с агаар орчин бохирдох	үзүүлэлтүүдээр ОХШХ- ийн дагуу хянах	гадна, доторх талбайд	онд	л	т тусгах	т тусгах	Орчны Хэмжилз үйн Төв Лаборато ри”	мониторинг сайжирна	
Агаарын чанарт үзүүлэх нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний зардал						820.0 мян.төг				

6.2. ГАЗРЫН ГАДАРГА, ХӨРСӨН БҮРХЭВЧИД ҮЗҮҮЛЭХ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛӨЛ, ТҮҮНИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭ

6.2.1. Газрын гадарга, хөрсөн бүрхэвчид нөлөөлөх болзошгүй сөрөг нөлөөлөл

- Хүхрийн хүчлээр хөрс бохирдох
- Хар тугалга хүнд металаар хөрс бохирдох

6.1.3. Газрын гадарга, хөрсөн бүрхэвчид үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ

Ашиглалт нь дууссан хаягдал аккумуляторын дотор хүхрийн хүчлээс гадна тугалганы жижиг хэсгүүд, тундас үүссэн байдаг. Энэ нь хүхрийн хүчлийг аккумулятороос юүлж авах үед цуг юүлэгдэж гардаг. Үүнийг хүхрийн хүчлээс ялгаж авахын тулд тунгаагуур 12 ашигласан.

1. Үйлдвэрийн хүхрийн хүчил хөрсөнд нэвтрэхээс хамгаалсан байдал:

Барилгын шалыг 20 см бетон цутгалт дээр замын хар зузаан түрхэж, дээр нь хүчил нэвтрэхээс хамгаалж плёнк дэвссэн байдал. Үүний дээгүүр 20 см зузаантай бетон хучилт хийгдсэн.

Зураг 17. Хүхрийн хүчлийн болзошгүй асгаралтаас хамгаалалт хийсэн хучилт

2.ХҮХРИЙН ХҮЧИЛ ЦУГЛУУЛАХ САВ:

Газарт 2.5м гүнд ухаж суурилуулсан, 5тн багтаамжтай 5мм зузаан ханатай 2.1м өндөр хүчилд зориулагдсан хуванцар сав

2. СУВАГ ХООЛОЙН БҮТЭЦ:

20 мм өргөн хуванцар суваг, 5мм зузаан 33 диаметртэй хуванцар хоолой

Зураг 18.Хүхрийн хүчил хуримтлуулж цуглуулах ёмкость, байгууламж

Хүхрийн хүчлийн хуримтлуулж цуглуулах ёмкост, хамгаалах байгууламж дээрх байдалтай байна.

6.2.2.ГАЗРЫН ГАДАРГА, ХӨРСӨН БҮРХЭВЧИД ҮЗҮҮЛЭХ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөлөл	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Тоо хэмжээ	Нэгж үнэ, мян.төг	Нийт зардал, төгрөг	Хэрэгжүүлэгч, хамтран хэрэгжүүлэгч	Биелэлтийн шалгуур	Хууль эрх зүйн шаардлага
1.	Үйлдвэрийн барилга байгууламж элэгдэх	Үйлдвэрийн барилга байгууламжийн бүрэн бүтэн байдлыг хангах, засаж сэлбэх	Үйлдвэрийн үндсэн барилга, агуулах, зиг яндант шүүлтүүр	**	250.0	**	Батлагдсан зураг төслийн дагуу мэргэжлийн байгууллагатай хамтарч ажиллах	Үйлдвэрийн дотор болон гаднах орчин сайжирна.	“Хөрс цөлжилтөөс хамгаалах тухай хууль”
2.	Ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэх	Үйлдвэрийн хашааны гадна талд мод тарих	Үйлдвэрийн гаднах орчин	**	**	Ногоон байгууламжийн төлөвлөгөөнд оруулав.	Орчны тохижилт, ногоон байгууламжийн төлөвлөгөөнд оруулав.	Гаднах орчин сайжирна.	MNS 6260 : 2011 Зүлэгжүүлэх талбай бэлтгэх, үр тарих, арчлах
3.	Хөрс хүнд металл, хүхрийн хүчлээр бохирдох	Хөрсний бохирдлыг хянах мониторинг хийх	Үйлдвэрийн гаднах орчин	**	**	ОХШХ-т тусгав.	ОХШХ-т тусгав.	Хөрсний бохирдол буурна.	MNS5850:2019. “Хөрсний чанар, хөрс бохирдуулагч бодис, элементүүдийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ”
Газрын гадарга, хөрсөн бүрхэвчид үзүүлэх нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөний зардал					250.0 мян.төг				

6.3.УСАН ОРЧИНД ҮЗҮҮЛЭХ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭ

6.3.1.Усны хэрэглээ, эх үүсвэр

Үйлдвэр нь дотроо нэг гүний худагтай.

Усан сүлжээ: Үйлдвэр нь Туул голын сав газарт хамаарна. Үйлдвэр нь дотроо гүний худагтай.

ХУДАГ 1

- Худгийн байршил Хойд өргөрөг $47^{\circ} 54' 8.66''$, Зүүн уртраг $107^{\circ} 11' 41.52''$
- Худгийн ундарга 2.8 л/с буюу $241.92 \text{ м}^3/\text{хон}$

Төслийн жилийн нийт усны хэрэглээ: $288.65 \text{ м}^3/\text{хон}$ ($76137.6 \text{ м}^3/\text{жил}$)

Зураг 19. Худгийн байршил

Усны эх үүсвэр, байршил:

Төрөл: 1 гүний худаг ундарга 2.8 л/с буюу $241.92 \text{ м}^3/\text{хон}$

Ашиглах усны хэмжээ: Ус ашиглах боломжит нөөцийн дүгнэлтээр /2022-10-22 өдрийн 282 тоот дүгнэлт/

Үйлдвэрийн газрын цэвэр усны хангамжийг гүний худгаас хангана. Туул голын сав газрын захиргааны 2019 оны 02 сарын 02-ны бдрийн 05/31 тоот Улаанбаатар хотын ус хангамжийн эх үүсвэрийн эрүүл ахуйн бүстэй давхцалгүй лавлагаатай. Нэгж бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэхэд шаардлагатай усны нормын дагуу нэг тонн металл хар тугалга боловсруулахад техник, технологи, ахуй нит 5 м^3 ус хэрэглэнэ.

Бүрэн хүчин чадлаараа ажиллана гэж тооцвол төсөл нь улирлын чанартай ажиллах хугацаа /180 хоног/ байна.

Унд ахуйн ус хэрэглээ:

$10 \text{ хүн} \times 180 \text{ л/хон} = 1.8 \text{ м}^3/\text{хон} /324 \text{ м}^3/\text{жил}/$

Технологийн ус хэрэглээ:

$14.7 \text{ тн} \times 5 \text{ м}^3 = 73.5 \text{ м}^3/\text{хон} /13230 \text{ м}^3/\text{жил}/$

- Соруулдаг нийтийн ариун цэврийн өрөөтэй
- Бохир ус соруулах 6 м^3 хэмжээтэй.

Нийт 75.3 м³/хон /13554 м³/ жил ус шаардагдана.

Төсөл хэрэгжүүлэхэд шаардагдах 75.3 м³/хон усыг өөрийн эзэмшлийн 2.8 л/с буюу 241.92 м³/хон нэг худгаас ашиглана.

Ус ашиглагч: Монгол улсын Усны тухай хуулийн 3.1.27-т зааснаар “ус ашиглагч” гэж ашиг олох зорилгоор үйлдвэрлэл, үйлчилгээндээ ус, усан орчин, рашааныг ашигладаг иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагыг хэлнэ. Ус ашиглагч нь Монгол улсын Усны тухай хуулийн 28.1-р зүйлд заасны дагуу ус ашиглах хүсэлтээ 28.4-р зүйлд заасны дагуу 1 хоногт ашиглаж буй усны хэмжээнээс хамаарч дараах субъектэд гаргана.

Хүснэгт 4. Ус ашиглах дүгнэлт болон зөвшөөрөл олгох субъект

Хоногт ашиглах ус	Ус ашиглах дүгнэлт гаргах байгууллага	Зөвшөөрөл олгох захиргааны байгууллага
0-50 м ³	Аймгийн байгаль орчны байгууллага	Сумын засаг дарга
50-100 м³	Сав газрын захиргаа	Аймгийн байгаль орчны алба
100 м ³ –аас дээш	БОАЖЯ/ Усны газар	Сав газрын захиргаа

“Цэлмэг хөх овоо” ХХК нь усны хэрэглээгээ төвлөрсөн бус буюу гүний худгаас ус хангамжийн эх үүсвэрээс хангагдаж байгаа учраас Усны тухай хуулийн 29.1-т заасны дагуу ус Туул голын сав газрын ус ашиглах ашиглах дүгнэлт, зөвшөөрлийг үндэслэн Нийслэлийн байгаль орчны газартай гэрээ байгуулна.

Усны тухай хуулиас;

30 дугаар зүйл. Ус ашиглагчийн үүрэг, ус ашиглагчид тавигдах шаардлага

30.1. Ус ашиглагч дараах үүргийг хүлээнэ:

30.1.1. ус ашиглах зөвшөөрөл, гэрээнд заасан хэмжээнээс хэтрүүлэн ашиглахгүй байх;

30.1.2. хоногт 50 шоомтрээс их ус ашиглагч Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуулийн 31.7-д заасны дагуу дотоод хяналтын цэг, техник хэрэгсэлтэй байх ба усны хэрэглээ хариуцсан ус ашиглалтын менежер ажиллуулах;

30.1.3. хаягдал ус хаях, зайлуулах зөвшөөрөл авах, ашиглалтын явцад гарах бохир усыг хаягдал усны стандартын шаардлагад нийцүүлэн цэвэрлэж, төвлөрсөн ариутгах татуургын сүлжээнд нийлүүлэх, эсхүл шууд зайлуулах;

30.1.4. ус авах цэг, газар доорх усны цооног, шугам хоолой бүрийг тоолууржуулах;

30.1.5. ус, рашааны нөөц ашигласны болон ус бохирдуулсны төлбөр төлөх;

31 дүгээр зүйл. Ус ашигласны төлбөр

31.1. Ус ашиглагч иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага нь ус, рашааны нөөц ашигласны төлбөр төлнө.

31.2. Зөвшөөрсөн хэмжээнээс илүү ашигласан усны төлбөрийг 50 хүртэл хувиар шатлан өсгөх хэлбэрээр тооцож төлөх бөгөөд шатлан өсгөх хэлбэрээр төлбөр тооцох журмыг байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага боловсруулж, Засгийн газар батална.

Усны тухай хуулиас;

3.1.31. “ус ашигласны төлбөр” гэж ус, рашааны нөөцийг ахуйн болон үйлдвэрлэл, үйлчилгээний зориулалтаар ашигласны төлөө төлөх төлбөрийг;

3.1.32. “ус бохирдуулсны төлбөр” гэж хаягдал усны стандартад нийцсэн агууламж бүхий ус зайлуулсан, хаясан тохиолдолд төлөх төлбөрийг;

3.1.33. “ус бохирдуулсны нөхөн төлбөр” гэж хаягдал усны стандартаас хэтэрсэн агууламж бүхий ус зайлуулсан, хаясан тохиолдолд төлөх төлбөрийг;

Ус бохирдуулсны төлбөрийн тухай хуулиас;

2023 оны усны нөөц ашигласны төлбөрийг “Усны экологи, эдийн засгийн үнэлгээг шинэчлэн батлах тухай” Монгол Улсын Засгийн Газрын 2011 оны 302 дугаар тогтоолын 1 дүгээр хавсралт, “Усны нөөц ашигласны төлбөрийн хувь хэмжээг тогтоох, хөнгөлөх тухай”, “Тогтоолын хавсралтад өөрчлөлт оруулах тухай” Монгол Улсын Засгийн газрын 2013 оны 326, 327 дугаар тогтоолын дагуу тоолуурын заалтаар тооцож Нийслэлийн Татварын хэлтсийн дансанд төвлөрүүлнэ. Хаягдал усны бохирдуулах бодисын агууламж нь “Хүрээлэн байгаа орчин. Усны чанар Ариутгах татуургын сүлжээнд нийлүүлэх хаягдал ус. Ерөнхий шаардлага MNS 6561:2015” стандартаас давсан бол Усны тухай хуулийн 25 дугаар зүйлийн 25.2, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын Сайдын 2019 оны А/635 дугаар тушаалаар баталсан “Ус бохирдуулсны нөхөн төлбөрийг шатлан өсгөх хэлбэрээр ногдуулах журам”-ын дагуу нөхөн төлбөр ноогдуулахыг анхаарч ажиллана.

6.3.2. УСАН ОРЧИНД ҮЗҮҮЛЭХ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөлөл	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Хугацаа	Тоо хэмжээ	Нэгж үнэ, мян. төг	Нийт зардал, төгрөг	Хэрэгжүүлэгч, хамтран хэрэгжүүлэгч	Биелэлтийн шалгуур	Хууль эрх зүйн шаардлага
Үйлдвэр ба ажилчдын унд ахуйд хэрэглэх усны нөөцийг хэмнэлттэй ашиглах	Худгаас хангах үйлдвэрийн болон ажилчдын цайны газрын усны оролт болон гаралт дээр тоолуур (хаягдал ус) суурилуулах.	Худгийн насосны гаралт дээр суурилуулна.	2024 онд	4 ш	185.0	340.0	“Цэлмэг хөх овоо” ХХК	Усыг хэмнэлттэй ашиглана.	“Усны тухай хууль” “Ус бохирдуулсны төлбөрийн тухай хууль”
Төлбөр хураамж	Усны нөөц ашигласны төлбөр төлөх	Тоолуурын заалтын дагуу ус ашигласны төлбөр төлнө.	2024 онд	Сар бүр	**	**	“Туул голын сав газрын захиргаа”	Ус ашигласны төлбөр бодитой гарна.	“Ус ашиглуулах дүгнэлт гаргуулах үйлчилгээний хөлс”
	Ус бохирдуулсны төлбөр төлөх	Бохирдуулагч бодисын хэмжээнээс хамаарна.	2024 онд	Улирал бүр	**	**	“Цэлмэг хөх овоо” ХХК “Усны газар”	Ус бохирдуулсны төлбөр төлнө.	“Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн тухай хууль”
	Бохирдуулагч бодис бүрээр хаягдал усанд шинжилгээ хийх	Усны химийн лабораторид шинжилүүлнэ	2024 онд	Улирал бүр	150.0	150.0	“Монгол Ус Төрийн Өмчит Үйлдвэрийн Газар”-ын усны	Төв цэвэрлэх байгууламжийн ачааллыг бууруулах, засвар	

							химийн лабораторитой хамтран ажиллах	шинэчлэлд бодитой хөрөнгө оруулалт хийсэн байна.	“Ус ашиглалт хэрэглээг тоолууржуулах журам”,
Усыг хэмнэх	Ногоон байгууламжийг усалгааг хийхдээ хаягдал пластик сав ашиглан дуслын услалтын систем ашиглах	Усны нөөцийг хэмнэж ногоон байгууламж услах	2024 онд	Дотоод	**	**	“Цэлмэг хөх овоо” ХХК	Ус ашиглалтыг сайжруулах	“Ундны ус.Эрүүл ахуйн шаардлага, түүнд тавигдах хяналт MNS 0900:2018”
Борооны ус ашиглах	Ногоон байгууламжид борооны усыг ашиглан усалгаажуулах	Усны нөөцийг хэмнэж ногоон байгууламж услах	2024 онд	Дотоод	50.0	50.0	“Цэлмэг хөх овоо” ХХК	Ногоон хөгжлийн бодлогыг төлөвшүүлэх	-MNS 6148:2010 “Усны чанар. Газар доорх усыг бохирдуулагч бодисын ЗДХ”
Үйлдвэрээс бохир ус гарах	Бохир ус цэвэрлэх байгууламж суурилуулах боломжийг бүрдүүлэх, эхлүүлэх үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэх	Байгалийн шавхагдах нөөцийг хэмнэх	2024 онд	Дотоод	**	**	“Цэлмэг хөх овоо” ХХК	“Ус бохирдуулсны төлбөрийн тухай хууль” хэрэгжинэ.	“MNS 4943 - 2015 Хүрээлэн байгаа орчин. Усны чанар. Хаягдал ус. Ерөнхий шаардлага”
Усан орчинд үзүүлэх нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний зардал				545.0 мян.төг					

7. ОРЧНЫ ТОХИЖИЛТ, ЦЭЦЭРЛЭГЖҮҮЛЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

7.1. “Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд мод тарих

Монгол улсын ерөнхийлөгч НҮБ-ийн ерөнхий Ассемблейн 76-р чуулган дээр байгаль орчны доройтол, цөлжилт, шар шороон шуургатай тэмцэх зорилгоор Монгол улс 2030 он нэхэд нэг тэрбум мод тарьж ургуулахаа зарласан. Мод тарьж ургуулах нь уур амьсгалын өөрчлөлтийг сааруулах, хөрсний биотопыг сэргээх, органик нэгдлийг хөрсөнд бий болгох зэрэг маш их ач холбогдолтой юм.

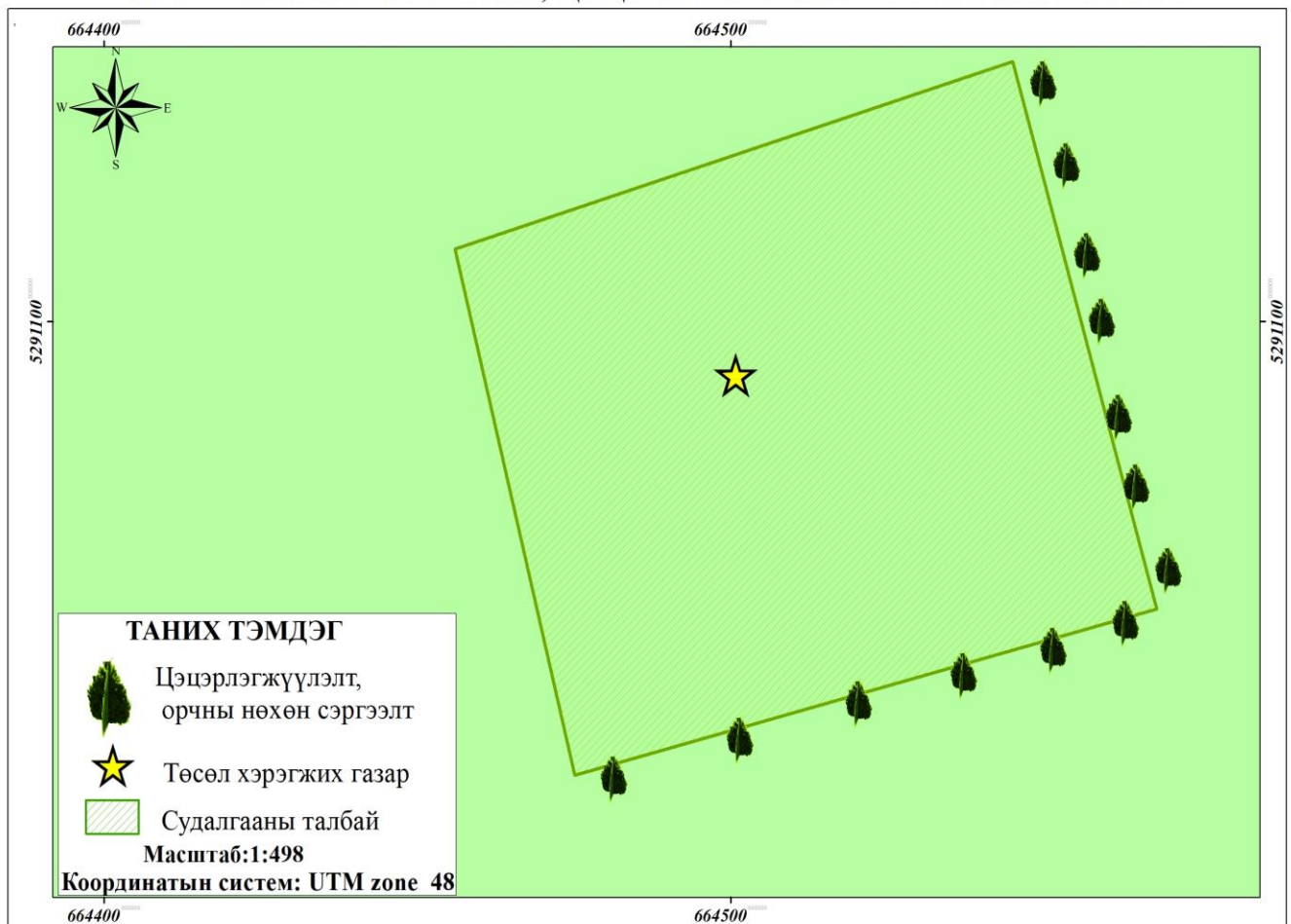
“Хаягдал өнгөт металл дахин боловсруулах үйлдвэр” нь хүчин чадлынхаа хэмжээнд ажиллахдаа 10 хүнийг ажлын байраар хангадаг тул нэг ажилчин жил бүр хавар, намартаа 3 мод тарих үүрэгтэй.

Судалгааны талбайн 7795 м/кв газрын 10% буюу 779.5м/кв талбайд ногоон байгууламж төлөвлөж байна.

Газрын нөхөн сэргээлт гэдэг нь "эвдэрсэн газрын аж ахуйн үнэ цэнэ, бүтээмжийг нь сэргээх, тэрчлэн хүрээлэн буй орчны нөхцлийг нийгмийн ашиг сонирхолд нийцүүлэн сайжруулахад чиглэсэн цогц арга хэмжээ" юм.

Жил бүр мод тарих ажлыг зохион байгуулж, өмнө тарьсныгаа арчлах, амьдраагүй хэсэгт нөхөн тарилт хийх зэргээр үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ.

ОРЧНЫ НӨХӨН СЭРГЭЭЛТ, ЦЭЦЭРЛЭГЖҮҮЛЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

“Цэлмэг хөх овоо” ХХК нь тариалахад тохиромжтой мод бут, сөөгийг намар газар хөлдөхөөс 20-иос доошгүй хоногийн өмнө буюу 10 дугаар сарын 5-20-ны хооронд, хавар 4 дүгээр сарын 20-ноос 5 дугаар сарын 15-ны хооронд тарихад тохиромжтой. Тарьсан ургамлыг ургах чадвартай болтол усалж арчилна.

Суулгац суулгах нүхний хэмжээ:

- Хайлаасны суулгацыг нүхэнд тарина.
- Нэг настай суулгацыг тарих нүхний голч 20-30 см, гүн нь 30 см байна.
- 2-3 настай суулгацанд 40-50 см голчтой, 50 см гүн нүх тохирно.
- Суулгац суулгах мөр хоорондын зай 3 м, ургамал хоорондын зай 2 м байна.

Хүснэгт 5. Орчны тохижилт, цэцэрлэгжүүлэлтийн төлөвлөгөөний зардал

Төслөөс үзүүлэх нөлөөлөл	Сөрөг нөлөөлөл бууруулах, арилгах арга хэмжээ	Тоо хэмжээ, хэмжих нэгж	Хугацаа давтамж	Нийт зардал мян.төг	Хэрэгжүүлэгч	Биелэлтийн шалгуур	Баримтлах хууль, журам стандарт
Цэцэрлэг-жүүлэлт ногоон байгууламжийн төлөвлөгөө	Мод тарих	Үйлдвэрийн эргэн тойронд 100 ш хайлаас, улиас, тарих	Жил бүр	100 ш улиас, хайлаас*2.5= 250.0 мян.төг	“Цэлмэг хөх овоо” ХХК	Арчлалт хамгаалалт	Газрын тухай хууль, Эвдэрсэн газрыг ургамалжуулах, Техникийн ерөнхий шаардлага стандарт
Ногоон зурвас байгуулах төлөвлөгөөний зардал				250.0 мян.төг			

8. ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Төслийн талбай болон түүний орчмын нутагт нь түүх соёлын дурсгалд тооцож болохуйц газар болон археологийн болон палеонтологийн олдвор одоогоор тохиолдоогүй.

Цаашид үйл ажиллагааны явцад түүх, соёлын дурсгалт зүйл илэрсэн үед "Монгол Улсын Үндсэн хууль"-ийн I бүлгийн 7-р зүйлд "Монголын ард түмний түүх, соёлын дурсгалт зүйл, шинжлэх ухаан, оюуны өв төрийн хамгаалалтад байна" гэж заасны дагуу түүх, соёлын өвийг эрэн сурвалжлах, бүртгэх, судалж шинжлэх, зэрэглэл тогтоох, үнэлэх, хадгалж хамгаалах, сурталчлах, сэргээн засварлах, өвлүүлэн уламжлуулахтай холбоотой үүрэг хариуцлага мөрдөж ажиллах нь зүйтэй.

Соёлын ба үнэт өв зүйлсийг илрүүлж, тэр нь төслийн үйл ажиллагаанд эрсдэхээр байвал орон нутгийн засаг даргаас энэ үйл ажиллагааг даруй зогсоохыг шаардах, бололцоотой бол эдгээр газруудыг аль болох зохистойгоор хамгаалахыг хуульд заасан байдаг. Боловсрол, Соёл, ШУ-ны ямны тусгай зөвшөөрөлгүйгээр зөөж шилжүүлэх боломжгүй соёлын ба үнэт дурсгалын өвийг малтах, зөөх, эвдэхийг хуулиар хориглосон.

9.НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Улаанбаатар хот, Налайх дүүргээс баруун зүгт 4 км зайд Хонхорт байрлаж төсөл хэрэгжинэ.“Цэлмэг хөх овоо” ХХК нь 2022 оны 05 дугаар сарын 20-ны өдрийн нэгж талбарын 1333104461 дугаартай 7795 м/кв газрыг 15 жилийн хугацаатай үйлдвэрлэлийн барилга, байгууламж, бусад газар зориулалтаар эзэмшдэг.

Төслийн 1000 метр бүхий эрүүл ахуйн хамгаалалтын бүс дотор орсон 3 айлын хаваржаа байна. Гэвч тус айлуудын хаваржаа нь албан ёсны газрын гэрчилгээгүй нүүдлийн айлууд байна. Иймээс төслийг хэрэгжүүлэх хугацаанд болон цаашид ойролцоох аж ахуйн нэгж, иргэдээс нүүлгэн шилжүүлэх шаардлага тавихгүй, төсөл хэрэгжүүлэгчийн хувьд өнөөгийн төслийн хүчин ёадал, техник эдийн засгийн үндэслэлийн үед ийм шаардлага гарахгүй.

10. ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

10.1.Хаягдал өнгөт металл дахин боловсруулах үйлдвэрийн хог хаягдал

Хаягдал өнгөт металл дахин боловсруулах үйлдвэрээс гарч буй хог хаягдлыг технологийн болон ахуйн гэж гарал үүслээр нь ангилж үзвэл зохимжтой ба тус хаягдлыг хэлбэрээр нь:

- Хатуу
- Шингэн
- Хийн хаягдал хэмээн ангилж болно

Ахуйн хатуу хог хаягдал:

Үйлдвэр нь бүрэн хүчин чадлаараа 10 хүний бүрэлдэхүүнтэй ажиллах бөгөөд нэг хүнээс өдөрт гарах хатуу хог хаягдлыг 0.3 кг гэж тооцвол өдөрт 3 кг, сард 90, жилд 1080 кг ахуйн хатуу хог хаягдал үүсч байна.

Зураг 20. Хүхрийн хүчлийн агуулах

Технологийн хог хаягдал:

1. Үйлдвэрлэлийн технологийн хувьд эцсийн шатанд хаягдал хуванцар сав үлддэг ба Цэцүүх трейд ХХК-иар устгуулдаг.

Зураг 21. Хар тугалганы хаягдал аккумулятор

2. Хүхрийн хүчлийн хаягдлыг “Эрдмин” ХХК-д нийлүүлдэг. “Эрдмин” ХХК нь уусган баяжуулах технологитой зэс утас үйлдвэрлэдэг байна.

Зураг 22. 1 тн-ын хүүхрийн хүчил хадгалах сав

Хүхрийн хүчил тээвэрлэх сав

Зураг 23. Хүхрийн хүчил тээвэрлэх сав

Ахуйн шингэн хаягдал:

Усан хангамжийг гүний худгаас хангана. Нэгж бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэхэд шаардлагатай усны нормын дагуу нэг тонн металл хар тугалга боловсруулахад техник, технологи, ахуй нийт 5 м^3 ус хэрэглэнэ.

Бүрэн хүчин чадлаараа ажиллана гэж тооцвол төсөл нь улирлын чанартай ажиллах хугацаа /180 хоног/ байна. Унд ахуйн ус хэрэглээг $10 \text{ хүн} \times 180 \text{ л/хон} = 1.8 \text{ м}^3/\text{хон}$ /324 $\text{м}^3/\text{жил}$ /, технологийн ус хэрэглээ $14.7 \text{ тн} \times 5 \text{ м}^3 = 73.5 \text{ м}^3/\text{хон}$ /13230 $\text{м}^3/\text{жил}$ / бөгөөд нийт $75.3 \text{ м}^3/\text{хон}$ /13554 $\text{м}^3/\text{жил}$ ус шаардагдана.

Төсөл хэрэгжүүлэхэд шаардагдах $1.8 \text{ м}^3/\text{хон}$ усыг ашиглана гэж үзвэл 70%-ийг бохир ус эзэлнэ гэж үзвэл 1.26 м^3 бохир ус гарна.

- Соруулдаг нийтийн ариун цэврийн өрөөтэй
- Бохир ус соруулах 6 м^3 хэмжээтэй тухай бүр зайлуулдаг.

Хийн хаягдал:

Үйлдвэрийн хийн хаягдал нь үйлдвэрийн яндангаас гарах утаа, машин техникийн хөдөлгүүрээс гарах утаа, тоосжилт, үйлдвэр доторх үйл ажиллагааны явцад үүсэх агаарын бохирдол байна.

Хог хаягдлыг зайлуулах арга зам

Баянзүрх дүүргийн “Хот тохижилтын газар” ОНӨААТҮГ-тэй “Хог хаягдал тээвэрлэх, хураамж төвлөрүүлэх гэрээ”-г байгуулан төвлөрсөн байдлаар ажилладаг. Төсөл хэрэгжүүлэгч цаашид доорх зөвлөмжийг дагаж мөрдөж ажиллах шаардлагатай. Үүнд:

Ахуйн хог хаягдлыг хог хаягдлыг ангилах, ачих, цуглуулах технологид нийцсэн, галд тэсвэртэй материалаар хийгдсэн, хог хаягдал салхиар тархах, хур тунадасны ус хуримтлагдах, шүүрэл ялгарахаас сэргийлсэн ангилан ялгах зориулалтын сав байрлуулж хог хаягдлын цэгийн тохижуулах. Үүнд:

Дахин ашиглагдах боломжтой хог хаягдалд

- Цаас /сонин, сэтгүүл, дэвтэр, бичгийн цаас, төрөл бүрийн боодлын цаас, картон цаас, сүү, шүүсний савлагаа/;
- Хуванцар /төрөл бүрийн ус, ундааны хуванцар сав, /;
- Шил /хүнсний болон ундааны төрөл бүрийн шилэн сав/;
- Гялгар уут, хуванцар сав баглаа боодол орно.

Бусад хог хаягдал

- Түргэн муудах хоол, хүнсний хаягдал;
- Дахин ашиглагдах хог хаягдлын ангилалд ороогүй бусад хог хаягдал;

Зураг 24. Хог хаягдлын ангилан ялгах өнгөний код

Төсөл хэрэгжүүлэгч нь энгийн хатуу хог хаягдлыг ангилан ялгаж, зориулалтын саванд цуглуулж тээвэрлэх боломж нөөцийг бүрдүүлж ажиллах хэрэгтэй.

Дээрх жишээгээр ангилан ялгаж цуглуулсан хог хаягдлыг дахин боловсруулах хог хаягдал худалдан авдаг газруудтай гэрээ хийж зөөвөрлөж хамтарч ажиллах нь хог хаягдлын улмаас байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллүүдийг багасгахад өндөр хувь нэмэртэй.

10.2.ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Хэмж их нэгж	Нийт зардал, мян.тө	Хэрэгжүүлэгч	Биелэлтийн шалгуур
Ажилчдын энгийн хог хаягдлыг зайлуулах; -Ажилчдын цайны газар хогийн сав байрлуулж, хогийг ангилан ялгуулж байх -Хог түр хадгалах цэгт төвлөрсөн хогийг зөвшөөрсөн цэгт зөөж зайлүүлж байх	Ажилчдын цайны газарт	**	200.0	Төсөл хэрэгжүүлэгч	Экологийн боловсрол эзэмшинэ.
Үйлдвэрийн аюултай хог хаягдлыг зайлуулах; -Үйлдвэрийн үйл ажиллагаанаас гарах хатуу, шингэн хог хаягдлыг цаг тухайд нь зөөвөрлөн зайлуулах, орчныг цэвэрлэх	Төслийн хэмжээнд	**	580.0	Төсөл хэрэгжүүлэгч	Хог хаягдлыг байгалт орчинд ээлтэйгээр дахин боловсруулах газарт
Үүнд: Технологийн хог хаягдал: -Үйлдвэрлэлийн технологийн хувьд эцсийн шатанд хаягдал хуванцар сав үлддэг ба Цэцүүх трейд ХХК-иар устгуулдаг.	Үйлдвэрийн хэмжээнд	**	**	Төсөл хэрэгжүүлэгч	Орчны бохирдлоос сэргийлнэ.
-Хүхрийн хүчлийн хаягдлыг “Эрдмин” ХХК-д нийлүүлдэг. “Эрдмин” ХХК нь уусган баяжуулах технологитой зэс утас үйлдвэрлэдэг байна.	Үйлдвэрийн хэмжээнд	**	**	Төсөл хэрэгжүүлэгч	Орчны бохирдлоос сэргийлнэ.
Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний зардал			780.0		

11.ХАЯГДАЛ ӨНГӨТ МЕТАЛЛ ДАХИН БОЛОВСРУУЛАХ ҮЙЛДВЭРИЙН ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨРИЙН АРГАЧЛАЛ, АРГА ЗҮЙ

ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨРТ “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт төслийн нөлөөлөлд өртөж буй

байгаль орчны дор дурдсан бүрдэл хэсгүүдийг заавал тусгаж, бүрдэл хэсэг тус бүрээр хяналт шинжилгээ хийх цэгийн байршил, хэмжилт, дээжлэлт авах үзүүлэлт, тоо, хугацаа, давтамж, зарцуулах зардал, хариуцан гүйцэтгэх этгээд, баримтлах стандарт, аргачлалыг нарийвчлан тусгана.” хэмээн “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”-ын 1.6-д заасан байна. Үүний дагуу бид байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчилсан үнэлгээний тайлангийн байгаль орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн дагуу энэхүү орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг боловсруулав.

- БОМТ-г жил бүр шинэчлэн боловсруулж дараа оны эхэнд БОАЖЯ-аар батлуулж, оны эцэст тэдгээрийн биелэлтийг мөн БОАЖЯ-д тайлагнана.
- Хяналт-шинжилгээний дээж, сорьцыг МУ-ын болон гадаадын итгэмжлэгдсэн лабораториудад батлагдсан аргазүй, стандартын дагуу шинжлүүлнэ.
- Хяналт-шинжилгээний үр дүнг хянах үйл ажиллагааг хөндлөнгийн мэргэжлийн байгууллагуудаар, сум, багийн хөндлөнгийн хяналтын доор гүйцэтгүүлэх зэргээр оролцогч талуудын хяналтыг нэмэгдүүлэхэд анхаарч ажиллах нь зүйтэй юм.

Хүснэгт 6. Агаар, ус хөрсний мониторингийн цэгүүд

д/д	Мониторингийн цэгүүд	Уртраг			Өргөрөг		
1	Яндангийн утааны мониторинг	107	11	40.00	47	45	8.56
2	Гүний худгийн ус	107	11	41.51	47	45	8.63
3	Үйлдвэрийн доторх агаарын чанар, хэмжилт	107	11	42.69	47	45	8.54
4	Хаягдал бохир ус чанар, найрлага	107	11	40.84	47	45	7.11
5	Үйлдвэрийн хашаан доторх хөрсний бохирдол, чанар	107	11	43.29	47	45	7.57
6	Үйлдвэрийн хашаанаас гадна 500 метр хөрсний бохирдол	107	11	50.43	47	45	13.51
7		107	11	56.49	47	45	9.86
8	Агаарын чанарын хэмжилт салхины дагуу 500 метр зайд	107	11	40.84	47	45	7.11

Зураг 25.ОРЧНЫ ХЯНАЛТЫН ЦЭГИЙН БАЙРШЛУУД

10.2.Орчны хяналт, шинжилгээний хөтөлбөрийн зардал

Тухайн төслийн хэрэгжүүлснээр үүдэн байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг тухай бүр илрүүлэх, бууруулах, арилгах зорилгоор байгаль орчны төлөв байдал, шинээр үүсэн бий болсон нөхцөл байдалд ажиглалт, хяналт явуулах үйл ажиллагааны удирдамжийг “орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр” гэнэ.Энэхүү орчны хяналт, шинжилгээний хөтөлбөрийн зардлыг гаргахдаа ЦУОШГ¹-н харъяа БОХЗТЛ²-ийн үнийг үндэслэн зардлын тооцоог гаргав.

10.3.Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн хуваарь

д/д	Хяналт үзүүлэлт	Байршил, цэгийн тоо	Давтамж	Хууль, бодлого, стандарт	Хариуцах эзэн	Хамтран хэрэгүүлэгч	Биелэлтийн шалгуур	Нэгж зардал, мян.төг	Нийт зардал, мян.төг
АГААР ОРЧИН									
Агаар орчин	PM10, PM2.5 тоос	Үйлдвэрийн гаднах талбайд	Жилд 1 удаа	MNS 5885:2008 MNS 4585:2016 MNS 6063:2010 MNS 5002:2000	Төсөл хэрэгжүүлэгч	БОХТЛ	Шинжилгээний дүн	32.0	64.0
	NO ₂ , SO ₂ CO, Нийт тоос тодорхойлох, Дуу чимээ, шуугиан, доргио								
	Агаар дахь хүнд элементүүд /14 элемент/		Жилд 1 удаа					50.0	100.0

¹ Ус Цаг Уур Орчны Хяналт Шинжилгээний Газар

² Байгаль Орчны Хэмжил зүйн Төв Лаборатори

Улаанбаатар хотын Баянзүрх дүүргийн 11-р хорооны нутагт байрлах
 “Цэлмэг хөх овоо” ХХК-ийн “Хаягдал өнгөт металл дахин боловсруулах” төслийн
 2024 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

2024
он

	Яндангийн утаа	Зиг заг яндангаас гарах утааны хэмжилт хийх /хар тугалга болон бусад/	Жилд удаа	MNS 6342: 2012 Агаарын чанар. Аюултай хог хаягдал шатаах зуухны яндангаар агаар мандалд хаягдах утааны найрлага дахь агаар бохирдуулах зарим бодисын зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ	Төсөл хэрэгжүүлэгч	Нийслэлийн агаар, орчны бохирдолтой тэмцэх газар		230.0	230.0
ХӨРСӨН БҮРХЭВЧ									
Хөрс бохирдох	Хөрсний агрохимийн үзүүлэлтүүд	Үйлдвэрийн хашаанд болон гаднах талбайд	Жилд 1 удаа	-	Төсөл хэрэгжүүлэгч	ГЗГЭХ-ийн Хөрс судлалын лаборатори	Шинжилгээний дүн	25.0	50.0
	Хүнд элементин шинжилгээ /8 элемент/		Жилд 1 удаа	MNS 5850:2019	Төсөл хэрэгжүүлэгч	БОХТЛ	Шинжилгээний дүн	50.0	100.0
УСАН ОРЧИН									
Усан орчин	Ерөнхий хими	1.Худгийн ус	Жилд нэг удаа	1.Усны чанар эрүүл ахуйн	Төсөл хэрэгжүүлэгч	Монгол ус Төрийн өмчит	Шинжилгээний дүн	50.0	50.0

Улаанбаатар хотын Баянзүрх дүүргийн 11-р хорооны нутагт байрлах
 “Цэлмэг хөх овоо” ХХК-ийн “Хаягдал өнгөт металл дахин боловсруулах” төслийн
 2024 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

2024
он

бохирдох	Хүнд элементийн шинжилгээ	2.Үйлдэрийн хаягдал бохир усны гаралт дээр /Бохирдуулагч бодис тус бүрээр/	Жилд 1 удаа	стандарт MNS 900-2018 2. Байгаль орчин, аялалжуулчлалын сайдын 2019.09.27-ны өдрийн А/543 дугаар тушаал . “Ус бохирдуулах аюултай бодисын жагаалт”	эгч	үйлдвэрийн газар	Шинжилгээ ний дүн	100.0	100.0
Жилд зарцуулах зардал мян.төг		Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн тайланг жил бүрийн 12 сард багтаан БОАЖЯ-нд тайлагнах нь зүйтэй						694.0 мян.төг	

11.2024 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Төслийн хэрэгжилтийн үед авч хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын асуудал ихээхэн чухал үүрэгтэй юм. Удирдлага зохион байгуулалтын менежментийг дараах чиглэлд хандуулан төлөвлөгөөндөө тусгах нь зүйтэй.

- Эдгээр ажлуудыг хариуцан гүйцэтгэх байгаль орчны мэргэжилтэн ажиллуулах
- Байгаль орчны асуудал хариуцаж ажиллах ажилтан албан хаагч, түүний үүрэг хариуцлага Байгаль орчны чиглэлээр орон нутгийн иргэд, олон нийттэй хамтран ажиллах ажлын чиглэл
- Ажилтан албан хаагчдын дунд зохион байгуулах сургалт, танилцуулгын ажил, мэдээллийн самбар
- Хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааны чиглэлээр хийгдэх ажил
- Байгаль орчин хамгааллын чиглэлээр хийгдэх хяналт, шалгалтын хуваарь, бүртгэл хөтлөх, түүнийг хариуцах үүрэг хариуцлагын систем
- Байгаль орчин хамгааллын чиглэлээр бусад байгууллагатай хамтран ажиллах ажлын төлөвлөгөө, хуваарь
- Байгаль орчин хамгааллын чиглэлээр хийгдэх ажлын төсөв санхүүгийн зохицуулалт

11.1. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө

Авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Хэмж их нэгж	Тоо хэмжээ	Нийт зардал мян.төг	Хэрэгжүүлэгч	Хамтран хэрэгжүүлэгч	Биелэлтийн шалгуур	Баримтлах стандарт
Тухайн жилийн БОМТ-г боловсруулж, батлуулах, хэрэгжилтийг тайлагнах	Төслийн үйл ажиллагаа	удаа	1	Дотоод төлөвлөлт өөр	“Цэлмэг хөх овоо” ХХК	Мэргэжлийн байгууллага	БОМТ батлагдсан, хэлэлцүүлэг хийгдсэн, тайлагнасан байна	БОАЖ-ын сайдын 2019.10.29-ны өдрийн А/618
- Байгаль орчин хамгаалах -Гал түймрээс урьдчилан	Бүх ажилтан	удаа	2	150.0	“Цэлмэг хөх овоо”	Мэргэжлийн байгууллага	Сургалтанд хамрагдсан	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал,

Улаанбаатар хотын Баянзүрх дүүргийн 11-р хорооны нутагт байрлах
 “Цэлмэг хөх овоо” ХХК-ийн “Хаягдал өнгөт металл дахин боловсруулах” төслийн
 2024 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

2024
он

сэргийлэх - Хөдөлмөр хамгаалал зэрэг сэдвээр сургалт, сурталчилгаа зохион байгуулах					ХХК		бүртгэл тэмдэглэл	эрүүл ахуйн тухай хууль, стандартууд
Төсөл хэрэгжүүлэгчийн зардлаар Хөдөлмөр хамгаалал аюулгүй байдлын тухай хууль, журам, стандартын биелэлтэд дотоод хяналтыг зохион байгуулах	Төслийн талбайд	удаа	5	Дотоод төлөвлөлт өөр	“Цэлмэг хөх овоо” ХХК	Мэргэжлийн байгууллага	Шалгалтын үр дүнг илтгэсэн тайлан	БОХ тухай хууль
Жил бүрийн 12 сар дотор дараа онд хэрэгжүүлэх БОМТөлөвлөгөөг боловсруулж, Нийслэлийн Байгаль Орчны Газраар хянуулж, баталгаажуулах, биелэлтийг тухайн жилийн БОМТөлөвлөгөө хамрагдах оны 11 сарын 1-ны дотор Нийслэлийн Байгаль Орчны Газраар дүгнүүлэх	Жил бүр	удаа	1	150.0	“Цэлмэг хөх овоо” ХХК	БОМТ-ийн биелэлт дүгнүүлэх бүрэлдэхүүн: - Нийслэлийн МХГ-ын БОХУ-ын байцаагч - Газрын даамал - Сав газрын захиргааны мэргэжилтэн - Дүүргийн БОХУ-ын байцаагч -Байгаль хамгаалагч -Нөлөөллийн бүсэд оршин суугаа иргэн оролцох	БОМТ-ний биелэлтийн 90%-иас дээш байх	БОАЖ-ын сайдын 2019.10.29-ны өдрийн А/618
Нийт дүн мян.төг				300.0 мян.төг				

12.2024 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙГ НӨЛӨӨЛЛИЙН БҮСИЙН ОРШИН СУУГЧДАД ТАЙЛАГНАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

12.1.Оролцогч талуудад тайлагнах хуваарь

№	Төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг хаана тайлагнах болон	Тайлагнах хэлэлцүүлэх	Мэдээллийн агуулга	Хугацаа
1	Дүүргийн иргэдэд БОМТ-ний хэрэгжилтийг тайлагнах	Тайлагнах	Жил бүрийн БОМТ-ний хэрэгжилт үр дүнгийн тайлан	Жил бүр
2.	Нийслэлийн Байгаль Орчны газарт БОМТ-ний хэрэгжилтийг тайлагнах	Тайлагнах	Жил бүрийн БОМТ-ний хэрэгжилт үр дүнгийн тайлан /биелэлтийн тайланг	Жил бүрийн 11.01
3.	Нийслэлийн Байгаль Орчны газарт	Батлуулах	БОМТ-г батлуулах	Жил бүрийн 12.01

Энэхүү “Цэлмэг хөх овоо” ХХК-ийн Улаанбаатар хотын Баянзүрх дүүргийн 11-р хорооны нутагт байрлах “Хаягдал хар тугалга дахин боловсруулах үйлдвэр” төслийн 2024 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулахдаа 2019 оны 10-р сарын 29-ний өдөр шинэчлэгдэн батлагдсан Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын А/618 тоот тушаалын хавсралт Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах тайлагнах журмыг удирдлага болгон ажиллав.

Төсөл хэрэгжүүлэгч нь Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2019 оны 10 дугаар сарын 29-ний өдрийн А/618 тоот тушаалын хавсралт Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, Хянан батлах, тайлагнах журмын дагуу тухайн жилийн БОМТ-г боловсруулж батлуулах ба БОМТ-ний биелэлтийг тайлагнах үүргийг хүлээнэ.

Байгаль орчны менежментийн 2024 оны төлөвлөгөөний НИЙТ ЗАРДАЛД 3,639.0 МЯНГАН ТӨГРӨГ ТӨЛӨВЛӨЛӨӨ.